

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 16 MEI 1951

No. 1774

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)*

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

INHOUD

	Blz.
Grenzen van monetair beleid	368
De spaarbanken in 1950 door Dr J. R. A. Buning	371
Lahore en Caïro. Trefpunten voor katoen- verbouwers en textielproducenten (II) door Dr W. T. Kroese	374
Internationale notities:	
Machine-export naar Oost-Europa	377
Ruslands petroleumperspectieven	378
Mededelingen voor economen	378
Geld- en kapitaalmarkt	378
Recente economische publicaties	379

Dezer dagen

bestond Philips 60 jaar. Het feit, dat men Philips kan schrijven zonder bijvoeging en dan toch er op vertrouwen, niet de beschuldiging te zullen horen, dat men beneden het precisiepeil van een vakblad is gebleven, is voldoende roem. Het is met Philips zelfs niet zo, als met de befaamde Boerhaave, waar de toevoeging Europa volstond ter voldoende adressering. Bij Philips zou dit Europa een onge-rechtigde beperking betekenen.

Verheugd over het bezit van dit voorbeeld van industrialisatie, heeft de Minister van Economische Zaken andermaal de noodzaak van voortgezette industrialisatie en derhalve investering besproken: waar kan men dit symbolisch, met groter verwachting doen dan in een bedrijf, dat met zijn producten tot in de aether reikt? Zover intussen behoeven niet alle Nederlandse producten het te brengen: er is reeds vreugde, dat het handelsverkeer met West-Duitsland volgens de recente stand van zaken iets ongestoorder beeld belooft.

Geldt dat ook voor de televisie? De verre blik in de toekomst, waartoe de industrialisatieplannen nopen, heeft onthuld, dat het kortzichtig zou wezen, indien men het Nederlandse volk de kans zou geven in de kijkerij van verre te veel te investeren. De toekomstbeelden van de emigratie-politiek kunnen de industrialisatienoodzaak niet veranderen. Eerder lijkt het zo, bij een korte blik, dat het staren naar verre landen in Nederland is verminderd.

Een goede ontvangst, zal dat het onthaal zijn van het rapport van de Belgisch-Nederlandse bijzondere commissie voor de waterwegen en havenproblemen? Twee programma-punten zijn goed doorgelopen, de stop van Ternaaien en de quaestie Terneuzen. Over de verbinding Rijn-Schelde — de verbinding van Antwerpen met de Rijn — werd men het niet eens. Er zal waarschijnlijk nog veel water door de Rijn moeten lopen, eer het beeld uit twee gezichtshoeken verkregen elkaar dekt. Het in Benelux-verband geleerde gezamenlijk gesprek kan het optreden van puur negatieve uitingen — de storingszenders op het gebied der critiek — helpen voorkomen.

Ingekeerd is het beeld op het politieke scherm. De vergadering van de Raad van Europa is gesloten; er zijn besluiten genomen en besluiten voorkomen. Het grondstoffenprobleem is naar voren gebracht, het Europees vervoersprobleem is van een speciale commissie aan de economische commissie overgedragen. De plaatsvervangers der Grote Vier hebben hun bijeenkomsten regelmatig „op dezelfde golflengte” hervat. In de Verenigde Staten zijn de televisie-apparaten in de zaak van generaal Mac Arthur vervangen door gesloten deuren. Het luid spreken is wellicht tijdelijk voorbij.

Als resultaat van de conferentie te Torquay over de handelsaccorden wordt medegedeeld, dat hieruit zijn voortgekomen 147 overeenkomsten, die tezamen ongeveer 8700 tariefconcessies zouden bevatten. Een interessante vorm van quantitative economie, maar, bij de huidige stand der doorlichtingstechniek bezien, niet helder.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

REKENING-COURANT EN GIRO

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing

van ondernemingspensioen- en
spaarfondsen aan de (komende)
nieuwe wettelijke bepalingen ●

Kantoor: Bellevuestraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850 - 5346

3.002
of 3,002 ?

In een folder of prijscourant voor Engels-sprekende landen kan de verwisseling van een punt met een komma in getallen de grootste verwarring veroorzaken. Het getal met de komma lezen de Engelsen als „drieduizend twee”; dat met de punt als „drie,twee-duizendsten”.

Wij kunnen U tientallen voorbeelden noemen van moeilijkheden, die kunnen ontstaan, indien ondeskundigen de vertaling van handelsdrukwerk voor export verzorgen.

Ons vertaalbureau werkt met bevoegde buitenlandse medewerkers (beëdigde vertalers), wier werk door taalkundig geschoolde Nederlandse technici gecontroleerd wordt. Spoedopdrachten worden zonnodig tegen speciaal tarief binnen 24 uur verricht. Vraagt inlichtingen en prijsopgave aan:

BUREAU VOOR RECLAMETEKST

D. VAN DER LINDEN

MAUVEZAND 5, LAREN (N.H.) TEL. 2189 (K 2953)

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

VERPLAATSBAAR KAPITAAL

Wij zoeken contact met beleggers, die een deel van hun vermogen in zeeschepen willen beleggen.

Gegadigden gelieven te schrijven onder no. 3007 Adv. Bur. Drexhage en de Zee, Postbus 136, Groningen.

Groothandel

IN DIT NUMMER:

Anderhalve eeuw Londense wolmarkt
De betalingsbalans
Wat is wol?
Belgische bijzonderheden

Met Exportbijlage „Netherlands Trade Bulletin”

Abonnementsprijs f15.- per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS SCHIEDAM

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK

Grenzen van monetair beleid.

De eis, waaraan de monetaire autoriteiten moeten voldoen, is: het consequent tegengaan van geldcreatie. De Overheid moet dus met zo nodig rigoureuze belasting- en bezuinigingsmaatregelen zichzelf dwingen haar kashuishouding in evenwicht te houden, ongeacht de omvang der taken, die op haar schouders worden gelegd. Wat zij niet uit belastingen kan financieren, zal op de kapitaalmarkt moeten worden geleend. De Nederlandsche Bank moet door een krachtige greep op het bankwezen de geldcreatie ten behoeve van het bedrijfsleven neerdrücken. Met betrekking tot deze taakstelling aan de monetaire autoriteiten worden in dit artikel twee belangrijke problemen in discussie gesteld, nl. 1. de betrekkelijkheid van de mogelijkheden om met monetaire maatregelen de doeleinden van de huidige economische politiek te dienen en 2. het vraagstuk, in hoeverre de koopkrachtstroom door monetaire maatregelen inderdaad te beheersen is. Geconcludeerd wordt, dat, indien de waarde van het geld op drift raakt en daardoor bovendien de bestaande geldreserves en verdere liquiditeiten in beweging worden gezet, de monetaire autoriteiten niet alleen de zoveel omvattende verantwoordelijkheid voor het monetaire evenwicht en het betalingsbalansen-evenwicht kunnen dragen. Ons volk behoeft voor het terugvinden en het behouden van het monetaire evenwicht en het betalingsbalansen-evenwicht de krachtdadige steun uit alle sectoren van de volkshuishouding. Het bewaren van het monetaire evenwicht als een zeer essentiële doelstelling is onder de huidige verhoudingen een zaak van collectieve verantwoordelijkheid.

Dr J. R. A. Buning, *De spaarbanken in 1950.*

Sparen is afhankelijk van het spaarvermogen en van de spaarzin. Voor de industriële handarbeiders en voor de landarbeiders — niet voor de employés — zijn de spaarmogelijkheden nog degelijk aanwezig. Eveneens aanwezig is de aan het Nederlandse volk zo eigen spaarzin. In 1950 overtroffen de terugbetalingen bij de Bondsspaarbanken de inleggingen met bijna f 13 mln (het terugbetalings-excedent bij de Rijkspostspaarbank bedroeg f 104 mln, dat bij de boerenleenbanken f 11 mln). De eind 1950 bij te schrijven interest kan worden geraamd op f 24 mln. Het totale inleggerstegoed van de bijzondere spaarbanken zal per einde 1950 een bedrag aangeven van f 1.117 mln, tegenover f 1.106 mln per ultimo 1949. Het aantal in omloop zijnde spaarbankboekjes nam toe met ruim 100.000. Sedert 1945 valt een geleidelijke, zij het geringe, stijging van de gekweekte rente te constateren, hetgeen verband houdt met het verloop van de rente op de kapitaalmarkt en voor het overige voortvloeit uit de toeneming van de hypotheekbelegging en een vermindering van de liquiditeitspositie der spaarbanken. Deze stijging loopt overigens min of meer parallel met een toeneming van de toegekende rente. De rentemarge blijft zich bewegen om 0,80, hetgeen voor een behoorlijke bedrijfsvoering eigenlijk te weinig is wanneer men rekening houdt met de stijgende kosten. De Stichting Spaarpropaganda, opgericht door de Nederlandse Spaarbankbond, heeft ook in 1950 een grote activiteit aan de dag gelegd. Wat de actie van de Nationale Spaarraad betreft, wordt gesteld, dat, hetgeen tot dusver door de Spaarraad is geschied, niet bijzonder geschikt is om in de discrepantie tussen besparingen en investeringsbehoefte ook maar enige verbetering te brengen. De Spaarraad moet

trachten andere wegen te vinden dan de tot dusver bewandelde ter bereiking van het doel, dat bij de indiening van de Spaarwet 1945 heeft voortgezet.

Dr W. T. Kroese, *Lahore en Caïro. Trespunten voor katoenverbouwers en textielproducenten (II).*

In dit artikel wordt allereerst een verslag gegeven van het 19de congres van de „International Federation of Master Cotton Spinners' and Manufacturers' Associations”, dat van 24 Februari—3 Maart 1951 te Caïro en Alexandrië werd gehouden. Vervolgens wordt de betekenis aangegeven van de Nederlandse afvaardiging naar de internationale katoencongressen. Ten slotte gaat schr. de onderlinge verhouding na tussen het „International Cotton Advisory Committee” en de bovengenoemde International Federation, waarmede tevens de vraag wordt beantwoord (zie het eerste artikel in „E.-S.B.” van 9 Mei), waarom er binnen één maand twee katoencongressen moesten worden gehouden.

— SOMMAIRE —

Les limites de la politique monétaire.

L'exigence à laquelle les autorités monétaires aux Pays-Bas doivent satisfaire est de contrecarrer énergiquement la création d'argent. Le gouvernement est donc obligé de tenir ses dépenses et ses recettes en équilibre à l'aide de mesures rigoureuses en matière d'impôts et d'économie. La Nederlandsche Bank doit au moyen d'une forte emprise sur les banques, baisser la création d'argent en faveur du secteur privé. Eu égard à cette tâche des autorités monétaires cet article examine deux problèmes importants notamment: 1. la relativité des possibilités de servir les fins de la politique économique actuelle par des mesures monétaires et 2. dans quelle mesure le pouvoir d'achat peut être dominé effectivement moyennant des mesures monétaires.

Dr J. R. A. Buning, *Les caisses d'épargne pendant 1950.*

Cet article est principalement consacré aux caisses générales d'épargne aux Pays-Bas, groupées dans la Nederlandse Spaarbankbond. On traite du circuit de l'épargne en 1950; des glissements constatés dans les investissements; de l'évolution des intérêts formés et octroyés; des résultats obtenus par les dites caisses; de la propagande faite en faveur de l'épargne et des modifications appliquées en matière d'organisation.

Dr W. T. Kroese, *Lahore et le Caïre. Rendez-vous des planteurs de coton et des producteurs de textile (II).*

L'auteur commence cet article par un compte-rendu du 19e Congrès de l'International Federation of Master Cotton Spinners' and Manufacturers' Associations qui a eu lieu au Caïre et à Alexandrie du 24 février au 3 mars 1951. On précise ensuite l'intérêt qu'ont eu pour les Pays-Bas les délégations néerlandaises auprès des congrès internationaux de coton. Enfin l'auteur examine la relation qui existe entre l'I.C.A.C. et l'International Federation mentionné ci-dessus ce qui fournit en même temps la réponse à la question pourquoi endéans d'un mois on a assisté à deux congrès de coton.

Grenzen van monetair beleid

In de betalingsbalanspolitiek van ons land — trouwens in onze gehele economische politiek — is in de laatste anderhalf jaar aan het monetair beleid een uiterst belangrijke rol toegedacht. Het is merkwaardig, dat het lijkt of men zich de verstrekkende betekenis van een dergelijke constatering eerst recht bewust wordt, indien men het onlangs verschenen verslag van De Nederlandsche Bank bestudeert. De inzichten van de bankdirectie waren door verschillende uitingen van de President wel reeds in vrij brede kring bekend, maar men wordt er als het ware nog eens mee geconfronteerd, als men de eerlijke en door kracht van argumenten gesterkte overtuiging ziet uitgesproken, die in alle beknoptheid aldus moge worden weergegeven.

Ten eerste: als gevolg van het bereiken en behouden van binnenlands monetair evenwicht zal de betalingsbalans naar een evenwicht worden teruggedrongen.

Ten tweede: binnenlands monetair evenwicht in Nederland is bereikbaar.

Het in het eerste punt gelegde causale verband berust op de gedachtegang, dat een koopkrachtstroom, die zich op buitenlandse goederen richt, op de duur niet voor een groter bedrag dan waarvoor buitenlandse betaalmiddelen beschikbaar komen aanwezig kan zijn, wanneer men er maar voor weet te zorgen, dat voor binnenlandse consumptie en investering geen groter hoeveelheid koopkracht beschikbaar is, dan die, welke bij de productie van het binnenlandse nationale product ontstaat. Zo gezien moet dan ook tot iedere prijs geldcreatie vermeden worden, die er immers toe leidt, dat geld in omloop wordt gebracht, dat niet eerst als gevolg van een bijdrage tot het nationaal product is „verdiend”. Is dit wel het geval, dan is er met de verstoring van het binnenlands monetair evenwicht tegelijkertijd ook een lek naar buiten. Prof. Goudriaan heeft in ons blad enkele jaren geleden¹⁾ een soortgelijk betoog gehouden, waarbij zijn volle belangstelling toen op de geldcreatie door de Overheid was gericht en zijn betoog werd toen gecondenseerd in de leuze „sluitende begroting, sluitende betalingsbalans”. De President van De Nederlandsche Bank breidt deze gedachte consequent uit tot alle categorieën huishoudingen; zij mogen in totaal niet meer (willen) besteden dan zij gezamenlijk in geldswaarde uitgedrukt tot het nationaal product bijdroegen. Het devies van de leiding van De Nederlandsche Bank zou mitsdien kunnen zijn: „sluitende volkshuishouding, sluitende betalingsbalans”.

Het ligt niet in onze bedoeling ons hierna met de aanvaardbaarheid van het hier aangenomen causaal verband, hetwelk reeds jaren geleden in de wetenschappelijke literatuur geformuleerd werd, bezig te houden. Wij zouden willen volstaan met op te merken, dat op enigszins lange termijn het verband aannemelijk is, maar dat er niets is, dat waarborgt, dat niet tijdelijk preferenties voor bestedingen van koopkracht in het buitenland kunnen bestaan, die een tijdelijke verstoring van het betalingsbalans evenwicht impliceren.

Wij willen inmiddels de President in zijn gedachte „sluitende volkshuishouding, sluitende betalingsbalans” volgen en waar het dus nu om gaat is de bereikbaarheid van het binnenlands monetair evenwicht.

Is in de Nederlandse situatie van heden, met monetaire en fiscale maatregelen, de in zich zelve en daardoor ook tegenover het buitenland sluitende volkshuishouding te realiseren? Er bestaan naar het schijnt geen gevoelens van

twijfel in dit opzicht bij de President; de pakkende uitspraken in het verslag hebben een evidentie, die zij zeker zouden missen, indien een enigszins betekende reserve in dit opzicht zou bestaan. „De mogelijkheid om tot herstel en handhaving van het monetaire evenwicht te geraken is duidelijk gegeven” i.

In de practijk komen de aanbevelingen van de President met betrekking tot de beteugeling van de koopkrachtstroom neer op het consequent tegengaan van geldcreatie. Zo gezien, moet dus de Overheid met zo nodig rigoureuze belasting- en bezuinigingsmaatregelen zichzelf dwingen haar kashuishouding in evenwicht te houden, ongeacht de omvang der taken, die op haar schouders worden gelegd. Wat zij niet uit belastingen kan financieren, zal op de kapitaalmarkt moeten worden geleend. De Nederlandsche Bank moet door een krachtige greep op het bankwezen de geldcreatie ten behoeve van het bedrijfsleven neerdrukken. Dit zijn „in a nutshell” de eisen, waaraan de monetaire autoriteiten — De Nederlandsche Bank en het Ministerie van Financiën — zouden moeten voldoen. Met betrekking tot deze taakstelling aan de monetaire autoriteiten, zouden wij hieronder een tweetal belangrijke punten in discussie willen stellen.

Het eerste probleem, nl. de betrekkelijkheid van de mogelijkheden om met monetaire maatregelen de doeleinden van de huidige economische politiek te dienen, zullen wij in het verband van dit artikel nauwelijks meer dan kunnen stellen; op het tweede vraagstuk, nl. in hoeverre de koopkrachtstroom door monetaire maatregelen inderdaad te beheersen is, zullen wij iets nader kunnen ingaan.

In de eerste plaats moeten wij de grenzen van hetgeen met monetair-politieke maatregelen kan worden bereikt niet uit het oog verliezen. Waar het bij de economische politiek om gaat, is, dat wij een nationale productie willen bereiken, die in de eisen van de koude-oorlogsvoering voorziet en daarnaast ons ten aanzien van consumptie en investering datgene, wat onder koude-oorlogsverhoudingen nog enigszins mogelijk is, verschaft. Onze nu in zes jaren — met niet geringe hulp van anderen, maar ook met grote tegenslagen — opgebouwde vredeseconomie moeten wij thans inkrimpen ten behoeve van onze veiligheid. Tot deze inkrimping van de vredeseconomie en uitbreiding van de oorlogseconomie kan door de fiscale en monetaire politiek een zeer belangrijke bijdrage worden geleverd, die hier op neerkomt, dat door verlaging van subsidies en extra belastingheffing (die wat kan worden gemitigeerd door bezuinigingen op het civiele overheidsapparaat, waarvan men overigens geen overdreven voorstelling moet hebben) de civiele consumptie wordt neergedrukt, terwijl door extra besparingen en bezuiniging op civiele investeringen plaats wordt gemaakt voor de investeringen, die er als gevolg van de nieuwe situatie bijkomen alsmede voor de financiering van de tekorten, die mogelijk de overheidsdienst toch zou kunnen laten zien. Zal inmiddels in de huidige situatie een koude oorlogseconomie — in monetair evenwicht — bereikt kunnen worden met in hoofdzaak fiscale en monetaire middelen? Dat is de cardinale vraag. Het tegenover elkaar stellen van de middelen, die moeten worden gevonden om het nationaal product te financieren en dit nationaal product geven een indruk van de spanningen, waaronder een dergelijke sluitende „volkshuishouding” komt te staan.

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 7 Januari 1948.

²⁾ Verslag, blz. 75.

<i>Nationaal product:</i>	<i>Middelen:</i>
1. Normale overheidsdienst en overdracht van inkomens via het overheidsbudget	belastingen
2. „Oorlogsgoederen” van binnenlandse en buitenlandse herkomst en verdere defensie-inspanning	belastingen voor zoveel mogelijk; subsidiair besparingen; hulp uit het buitenland.
3. Investerings van binnenlandse en buitenlandse herkomst voor voorziening in de stromen van 2 en 4	
4. Consumptiegoederen van binnenlandse en buitenlandse herkomst	besparingen
	hetgeen resteert voor consumptieve uitgaven.

Het is mogelijk, zelfs al kent men de orde van grootte van de cijfers niet, zich voor te stellen, welke eisen de overschakeling op een koude-oorlogseconomie stelt. Tot extreme hoogte opgeschroefde belastingen, besparingen in min of meer gedwongen vorm (men denke hier aan het zich snel ontwikkelende instituut der bedrijfspensioenfondsen) en consumptiebeperkingen, die ten dele via prijsstijgingen worden afgedwongen, roepen complexen van spanningen en reacties bij de economische subjecten — individueel en in hun belangengroeperingen — op. Dat voor het bereiken der nieuwe verhoudingen andere dan fiscale en monetaire maatregelen a priori zouden kunnen worden ontbeerd staat wel verre van vast. Een welhaast tragische omstandigheid is hierbij, dat de operatie, die Nederland zijn plaats in de verdediging van het westelijk halfmond moet mogelijk maken, moet worden voltrokken in een tijd, waarin de „terms of trade” met onze bondgenoten voor ons zo veel ongunstiger zijn geworden en de steun van de Verenigde Staten ten aanzien van ons civiel verbruik spoedig in belangrijke mate wegvalt.

Ten slotte is het in dit verband van essentiële betekenis zich te realiseren, dat de fiscale en monetaire politiek uitsluitend met globale middelen werkt. Zij vermag niet anders dan beschikkingsmacht overhevelen en haar invloed blijft daardoor goeddeels van kwantitatieve aard. Tot de *qualitatieve* samenstelling van het nationaal product kan zij weinig bijdragen. Zeer duidelijk spreekt zulks bij de betalingsbalanspolitiek. Het is inderdaad mogelijk de betalingsbalans met monetaire middelen naar een evenwicht te dringen, maar wanneer onze invoer kwantitatief door de ongunstige „terms of trade” sterk beperkt wordt, zal de noodzaak om ten aanzien van de in te voeren goederen aan bepaalde categorieën zekere preferenties te geven zich eenvoudig kunnen voordoen. Voor het doorvoeren van het bewapeningsprogramma en voor onze civiele consumptie moeten er nu eenmaal bepaalde kwalitatieve eisen aan onze invoer gesteld worden, die bij een slechte ruilvoet in het gedrag kunnen komen, waardoor kwalitatieve restricties ten aanzien van de invoer onontkoombaar kunnen worden. In dergelijke verhoudingen komt het betalingsbalansprobleem — *hoezeer de noodzaak om betalingsbalansevenwicht te handhaven onverlet blijft* — ten dele buiten de werkingsfeer van de monetaire politiek.

Nu moet wel gezegd worden, dat de President van De Nederlandsche Bank het niet nadrukkelijk zo voorstelt, alsof de economisch-politieke doeleinden, die men zich stelt, in hoofdzaak met fiscale en monetaire middelen bereikbaar zouden zijn.

Mén vindt in zijn verslag niet met zoveel woorden verdedigd, dat om de zojuist aangegeven omzwaai in onze volkshuishouding te voltrekken fiscale en monetaire maatregelen voldoende zouden zijn. In zijn enthousiast pleidooi voor monetair evenwicht en voor betalingsbalansevenwicht, culminerende in de uitlating „herstel van het monetair evenwicht ligt binnen ons bereik; herstel van het betalingsbalansevenwicht zal daar met zekerheid op volgen”³⁾, mag men naar ons gevoelen ten slotte niet meer zien dan een zeer nadrukkelijk vertoog, dat het behoud van een sluitende volkshuishouding een *conditio sine qua non* is voor iedere

economische politiek in de omstandigheden waaronder wij thans leven. Inmiddels zou het standpunt van de President op dit stuk aan duidelijkheid zeer gewonnen hebben, indien hij onomwonden in het licht had gesteld, dat, indien monetaire en fiscale maatregelen niet kunnen volstaan om onze middelen in overeenstemming met onze behoeften te brengen, toch de additionele niet-monetaire maatregelen niet minder op behoud van monetair evenwicht gericht moeten zijn dan zulks met de monetaire maatregelen het geval is. Het onder ogen zien van de mogelijkheid van het te kort schieten van monetaire maatregelen om in bepaalde constellaties monetair evenwicht te bereiken en het stellen van de nadrukkelijke eis, dat alsdan de niet-monetaire maatregelen evenzeer op de „sluitende volkshuishouding” gericht moeten zijn, hebben wij in het verslag echter node gemist. Te zeer heeft de President het monetair evenwicht als een probleem, waarvoor met alleen monetaire middelen de oplossing gevonden wordt, behandeld.

Het tweede probleem, waarvoor de lezing van het verslag van de President ons stelt is of de koopkrachtstroom inderdaad door monetaire maatregelen te beheersen is. Zoals reeds gezegd valt in het verslag de volle aandacht op de beheersing van de geldschepping. Dit is iets wat men in theorie althans kan doen. Van niet minder betekenis is inmiddels datgene, wat men niet kan doen en wel het gebruik, dat de economische subjecten maken van hun liquide middelen, regelen. Hier zitten helaas onbeheersbare potenties van een niet onbelangrijke orde van grootte.

In de eerste plaats is er het kwikzilver der omloopsnelheid. Het is opvallend, hoezeer intensief in tijden van prijsstijging en verwachtingen omtrent verdere prijsstijgingen zoals wij nu beleven, de bestaande geldhoeveelheid wordt benut; de huishoudingen nemen genoeg met lage kasreserves, hun liquiditeitsnormen nemen begrijpelijkerwijze sterk af. Er zijn weinig exacte gegevens over de omloopsnelheid van het geld. Voor het chartale geld onttrekt het zich aan de systematische waarneming en van het girale geld weten wij weinig meer, dan dat de omloopsnelheid van de postgirosaldi de laatste jaren sterk is toegenomen. In December 1948 beliep deze 1,52, een jaar later 2,14 en in December 1950 2,85. Dit laatste quotient is geenszins excessief; in 1939 beliep de omloopsnelheid der girosaldi gemiddeld 2,87⁴⁾.

In het jaarverslag wordt de grote betekenis, die het gebruik van geldreserves voor de binnenlandse monetaire verhoudingen en voor de betalingsbalanssituatie in 1950 heeft gehad, ten volle erkend; tenminste f 470 mln deviezenafgifte werd in dat jaar „bekostigd” uit beschikbare geldreserves. Inmiddels is in dit opzicht de President ten aanzien van de nabije toekomst optimistisch gestemd. Na een aantal redenen te hebben opgesomd komt hij tot de conclusie, dat de inflatoire gevaren, die van een verder beroep op in de geldvorm aangehouden reserves nog zouden kunnen uitgaan, van beperkte omvang mogen worden geacht⁵⁾.

Nederland is — zo zou men de opvatting van de President kunnen weergeven — nu wel in zijn monetaire jas gegroeid en wat er mogelijk nog aan ruimte is, zal door verdere toeneming van het nationaal product en door prijsstijging wel worden geabsorbeerd. Zo gezien wordt de prijsstijging een het monetaire evenwicht bevorderende factor. Dat zij evenwel, inzonderheid wanneer zij verwachtingen omtrent verdere prijsstijgingen stimuleert, een sterk contraire werking kan hebben is inmiddels wel niet voor bestrijding vatbaar. In dit verband is een uitlating van de bekende Amerikaanse economist J. M. Clark interessant: „price inflation does not absorb it (nl. het relatief overvloe-

⁴⁾ Het jaarverslag van de Coöp. Centrale Boerenleenbank in Eindhoven maakt gewag van een toeneming van de omloopsnelheid van de saldi in lopende rekening van de aangesloten banken van gemiddeld 1,4 in 1948 tot 1,9 in 1950.

⁵⁾ Verslag, blz. 73.

³⁾ Verslag, blz. 75.

dige geld), as is frequently said, it merely pushes it around from hand to hand at a speedier rate" 6).

Het is duidelijk, dat de mate van inflatiebewustheid van de economische subjecten beslissend is voor de vraag, welke kracht zal overwegen. Zouden wij met betrekking tot dit punt het recht hebben zeer optimistisch te zijn? In ieder geval lijkt de in het verslag gehuldigde opvatting, dat de mogelijkheden van een meer effectief gebruik van de geldhoeveelheid reeds aan de grens gekomen zouden zijn in het licht van de huidige situatie speculatief, hoezeer men ook moet hopen, dat de President het goed gezien zal blijken te hebben. Eind 1950 bedroeg de omvang van onze geldcirculatie 46 pCt van het nationaal inkomen 7); er zijn tijden geweest, bijv. in 1928, toen wij ons met een geldhoeveelheid met een omvang van $\frac{1}{3}$ gedeelte van het nationaal inkomen bleken te kunnen redden.

Evenzeer van betekenis is de mogelijkheid van het terugvallen van economische subjecten op andere liquide middelen dan geld, die daartoe dan in geld worden opgevraagd. De moderne samenleving kent een groot kwantum van wat de Amerikanen treffend „near-money" noemen. Het zijn in Nederland de spaarsaldi bij de Rijkspostspaarbank, de particuliere spaarbanken, de boerenleenbanken alsmede de termijndeposito's bij de algemene banken en tenslotte het schatkistpapier, dat door andere huishoudingen dan geldscheppende instellingen wordt aangehouden. Deze sluimerende massa potentieel geld — het gaat hier bij de Nederlandse verhoudingen om ruim f 4½ mrd naast de geldhoeveelheid van f 7 mrd — kan in een toestand van „prijs"-inflatie meer actief worden, hetwelk zich in opvragingen uit. Gedeeltelijk gaat het bij de opvragingen om ontsparingen, gedeeltelijk om investeringen, dit wil zeggen in beide gevallen om bestedingen boven hetgeen aan nationaal product beschikbaar is. De Staat moet deze omzettingen in geld goeddeels bewerkstelligen. Hij immers is de voornaamste debiteur van de kortlopende schuldtitels, die gerealiseerd moeten worden, om aan het geld te komen. Bij grootscheepse opvragingen zal de Staat daarbij op De Nederlandsche Bank moeten terugvallen en De Nederlandsche Bank zal hoe ongaarne zij aan een dergelijk beroep op haar ook zal voldoen, hier ten slotte toch gehoor aan moeten geven. Ook voor de Staat is zij, als er geen andere wegen meer open zijn, in gevallen van aperte liquiditeitsmogelijkheden „lender of last resort". Ten aanzien van de mogelijkheden van deze monetisatie is De Nederlandsche Bank na de ervaring van de relatief matige opvragingen in 1950 optimistisch gestemd. „Het totale resultaat, dat onder zo hevige stimulansen als 1950 heeft gekend netto 1½% van de totale spaargelden bij spaar- en landbouwcredietbanken, vermeerderd met de lopende rente, voor vertering werd aangewend, mag niet al te zeer verontrusten. De geschiedenis van het Nederlandse spaarwezen bewijst, dat dergelijke ontsparingsbewegingen steeds binnen redelijke grenzen zijn gebleven en zich slechts zelden in opeenvolgende jaren hebben herhaald" 8). Splitst men 1950 evenwel in het tijdvak, waarin de inleggingen de opvragingen overtroffen (voor het Korea-conflict), en in het tijdvak, waarin het omgekeerde het geval was, dan wordt het beeld minder gunstig en dit laatste spreekt des te meer, indien men de

ontwikkeling in de eerste maanden van 1951 waarneemt, voor zover hiervoor cijfers bekend zijn 9).

Voor de gezamenlijke spaarbanken, hieronder de spaarafdelingen van de boerenleenbanken begrepen, vertoonden de opvragingen een excedent boven de inleggingen in Januari, Februari en Maart 1951, van resp. f 12, f 37 en f 67 mln. Deze cijfers zijn niet verheugend. Men moet hopen, dat de ongunstige ontwikkeling der laatste tien maanden tot staan komt en dat de geschiedenis van het spaarwezen voor de President niet een te optimistische leermeesteresse zal blijken te zijn geweest. Het lijkt inmiddels toch geenszins overdreven om althans rekening te houden met mogelijkheden van een niet onbelangrijke verdere monetisatie van potentieel geld in de komende tijd.

Met het constateren van de risico's met betrekking tot de verstoring van het monetaire evenwicht door intensiever gebruikmaking van de bestaande geldhoeveelheid en door benutting van liquide vorderingen, zonder dat De Nederlandsche Bank hier veel aan kan doen, is nog niet de eigenlijke oorzaak van haar relatieve machteloosheid duidelijk aangegeven. Inmiddels is hier de vicieuze cirkel duidelijk te onderkennen. Waardoor kunnen geld en „near-money" ten dele hun normale thesaurieringsfunctie verliezen en als het ware een zekere virulentie krijgen? Goeddeels als gevolg van de inflatie. Zij zullen dit onrustig beeld niet vertonen, indien de monetaire autoriteiten de ontwikkeling der geldwaarde beheersen, of althans voldoen aan de opdracht, die De Nederlandsche Bank krachtens de bankwet 1948 heeft om de waarde van de Nederlandse geldeenheid zoveel mogelijk te stabiliseren. En het is juist op dit punt, dat mogelijkheden van de centrale bank, niet haar goede wil, te kort schieten.

Wij hebben in dit blad reeds meer naar voren gebracht, dat het inflatieverschijnsel enige belangrijke niet monetaire aspecten heeft 10). In de eerste plaats moeten wij prijsstijgingen van onontbeerlijke importgoederen aanvaarden en voorts ervaren wij als een goeddeels nieuw verschijnsel, dat van de activiteit van de georganiseerde belangengroepen, die zij ontwikkelen bij hun strijd om het nationaal inkomen, een sterk stimulerende werking uit gaat. Van niet geringe betekenis is voorts, dat de verhogingen van de kostprijsverhogende belastingen en van de sociale lasten hun druk langs de weg van prijsstijgingen effectueren. Zij worden als kosten door de ondernemers gecalculeerd en door de consumenten in de vorm van prijsstijgingen ondergaan. Het is wel een zeer merkwaardige omstandigheid, dat het streven naar monetair evenwicht, voor zover dit gediend wordt door verhoging van kostprijsverhogende belastingen, door verzuurde premiebetalingen voor ouderdomsverzekeringen — die grotendeels besparingen zijn — en door afschaffing van subsidies — hetwelk bezuinigingen betekent — zich uit in prijsstijgingen, die vooral in de huidige situatie het wankele probleem van de waardevastheid van het geld nog verzwaren en daardoor het terugvinden van het monetaire evenwicht weer bemoeilijken.

De conclusie uit een en ander kan dan ook geen andere zijn dan dat, indien door het samenspel van verschillende krachten, die uiteindelijk de hoogte van het prijsniveau bepalen, de waarde van het geld op drift raakt en daardoor dan weer bovendien de bestaande geldreserves en verdere liquiditeiten in beweging worden gezet, de monetaire autoriteiten niet alleen de zoveel omvattende verantwoordelijkheid voor het monetaire evenwicht en het betalingsbalansen evenwicht kunnen dragen.

Hier rijze inmiddels geen misverstand. Het is geenszins

9) J. M. Clark, „Guideposts in time of change", blz. 124. Clark acht een jaarlijkse inflatie van 2 pCt tolerabel, „but 4 % robs the saver". Met dit laatste percentage zouden we aan een critiek punt zijn van waar de inflatie een ernstig maatschappelijk verschijnsel begint te worden, omdat dan in brede kringen het vertrouwen in de waardevastheid van het geld gaat wankelen en zich de in het citaat bedoelde situatie gaat voordoen. Inmiddels moeten wij er wel op bedacht zijn, dat Clark als Amerikaan geneigd is het geldverminderend effect van de aankopen in het buitenland over het hoofd te zien.

7) Verslag, blz. 42.

8) Verslag, blz. 69.

9) De cijfers over 1950 zijn in tabelvorm en grafisch op overzichtelijke wijze vermeld in het jaarverslag van de Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank te Utrecht, bijlage XI. De cijfers over de eerste maanden van 1951 werden ons door de boerenleenbankcentrales welwillend verstrekt. Het uitbetalings-excedent bedroeg in April 1951 voor Rijkspostspaarbank en de algemene spaarbanken tezamen f 29 mln. De boerenleenbanken zijn hier niet in begrepen.

10) Zie „E.-S.B." van 17 Januari 1951: „Inflatie en de monetaire autoriteiten".

zo, dat wij de grote betekenis van hetgeen De Nederlandsche Bank aan positieve invloeden met betrekking tot de beheersing van de geldcreatie kan opbrengen, zouden willen verkleinen. Zonder haar zozeer kennelijke bereidheid haar bijdrage tot het monetaire evenwicht te leveren, zouden wij geen hoop op herstel van gezonde monetaire verhoudingen mogen hebben! De erkenning, dat haar greep op de geldstroom geenszins allesomvattend is, is evenwel onontbeerlijk voor realistisch inzicht. Men kan zonder overdrijving stellen, dat zonder dit inzicht onze betalingsbalanspositie veel gevaarlijker is dan zij in werkelijkheid is, omdat overtreven voorstellingen omtrent de mogelijkheden om met monetaire middelen het herstel van het betalingsbalansevenwicht te bewerkstelligen, tot een inadequate betalingsbalanspolitiek leiden.

Zo behoeft ons volk voor het terugvinden en het behouden van het monetaire evenwicht en het betalingsbalansevenwicht de krachtadige steun uit alle sectoren van de volkshuishouding. De eis van monetair evenwicht is van alle geleerdheid ontdaan niet anders dan de eis van een eerlijk met elkaar in overeenstemming brengen van onze middelen en onze behoeften. Indien de economische en sociale spanningen in de volkshuishouding niet groot zijn, de mutaties, die nodig zijn, niet te zeer omvangrijk en ten slotte het vertrouwen in de waardevastheid van het geld genoegzaam gevestigd, kan het bewaren van het evenwicht overgelaten worden aan de monetaire autoriteiten, die met fiscale en monetaire maatregelen via de beschikking over een deel van de koopkrachtige vraag in de volkshuishouding de

middelen en behoeften in genoegzame mate met elkaar in overeenstemming kunnen brengen. Liggen de bedoelde verhoudingen in belangrijke mate minder gunstig, zoals thans, dan wordt het bewaren van het monetaire evenwicht als een zeer essentiële doelstelling als het ware een zaak van collectieve verantwoordelijkheid. Zo vinden wij gelukkig in het verslag van de President een passage, die wijst op een erkenning van de noodzaak van bijstand uit andere sectoren¹¹⁾. De huidige situatie zou naar ons gevoelen inmiddeels gerechtvaardigd hebben, dat hieraan een veel meer centrale plaats ware gegeven. Het knappe pleidooi voor monetair- en betalingsbalansevenwicht zou dan veel meer het karakter van een appel aan allen die verantwoordelijkheid dragen hebben gekregen. Dit karakter heeft het verslag nu slechts in beperkte mate en wel vooral door de omstandigheid, dat de lezer sterk de indruk krijgt, dat De Nederlandsche Bank op het standpunt staat, dat het monetaire evenwicht met monetaire en fiscale middelen gedeels kan worden geklaard. En zolang de „sluitende volkshuishouding”, vooral ook door hen, die voor onze economische en sociale politiek verantwoordelijk zijn, als in hoofdzaak een taak en een verantwoordelijkheid van de monetaire autoriteiten wordt gezien, zullen wij niet uit de monetaire verwarring geraken, waarvan onze tijd een zozeer belangwekkend en zorgelijk beeld geeft.

Door welke middelen onder de huidige verhoudingen het monetaire evenwicht kan worden ondersteund, hopen wij in een volgend artikel te behandelen.

¹¹⁾ Verslag, blz. 73/74.

De spaarbanken in 1950¹⁾

Sparen is het niet gebruiken voor consumptie van een deel van het inkomen en is dus afhankelijk van het spaarvermogen, d.w.z. de mogelijkheid om te sparen, en de spaarzin, d.w.z. de stimulans om te sparen.

Met betrekking tot het spaarvermogen van de grote groep van arbeiders, welke voor het bewaren van hun spaargelden in belangrijke mate zijn aangewezen op de spaarbanken, valt in de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk I der Rijksbegroting voor 1951 het volgende te lezen: „Het reële loon van de industrie-arbeiders in de grote steden en over het algemeen dat van de geschoolde arbeiders zonder kinderen is beneden het niveau van 1938 gebleven; het reële loon van alle andere groepen en vooral dat van de gehuwde arbeiders met twee of meer kinderen is echter aanzienlijk boven het niveau van 1938 gestegen. Voor de landarbeiders is deze stijging zelfs zeer groot geweest”.

Bovenstaande conclusie vindt men min of meer bevestigd in de volgende tabel²⁾:

Gemiddelde weekinkomens mannelijke meerderjarige industriële arbeiders (1939 = 100).

	Gehele land			Grote steden met meer dan 200.000 inw.		
	Geen kinderen	2 kinderen	4 kinderen	Geen kinderen	2 kinderen	4 kinderen
Weekinkomen (x f 1)	54,83	59,87	66,05	59,50	64,54	70,72
Reëel inkomen op basis reeks I ¹⁾	107	116½	129	93	101	111
Reëel inkomen op basis reeks II ²⁾	96	105	115½	84	91	99
Reëel inkomen op basis beide reeksen ³⁾	101	111	122	88	96	105

¹⁾ Reeks I: prijsindexcijfer van het gezinsverbruik volgens huishoudrekeningen 1948/49.

²⁾ Reeks II: prijsindexcijfer van het gezinsverbruik volgens huishoudrekeningen 1935/36.

³⁾ Door toepassing van een gemiddeld indexcijfer voor beide reeksen wordt rekening gehouden zowel met de huidige als met de vooroorlogse verbruiksgewoenten.

⁴⁾ Dit artikel is in hoofdzaak gewijd aan de algemene spaarbanken, verenigd in de Nederlandse Spaarbankbond.

⁵⁾ Verkort ontleend aan de Mededelingen van het Centraal-Sociaal Werkgevers-Verbond van 1 December 1950.

Afgaande op deze landelijke gemiddelden valt derhalve een stijging van de reële inkomens te constateren met 1, 11 en 22 pCt, al naar gelang het gezinnen geldt zonder dan wel met 2 of 4 kinderen. Houdt men bovendien nog rekening met de verbetering in de sociale voorzieningen sedert 1939, dan betekent dit bovendien nog een verruiming van het gemiddelde inkomen, welke op 6½ punt kan worden getaxeerd.

Zou men de gehele werknemersgroep verdelen in industriële handarbeiders, landarbeiders en employé's, dan is de stijging van het reële inkomen van de landarbeiders waarschijnlijk het grootst, waartegenover de employé's zich voor een gevoelige daling zagen gesteld. In het aangehaalde artikel worden de verschillen als volgt getaxeerd: voor de handarbeiders + 14, voor de landarbeiders + 37, voor de employé's — 15 à 20 punten.

Ook al zou men rekening houden met een stijging van de uitgaven voor belastingen, dan nog lijkt de conclusie, dat voor deze groepen, behoudens voor de employé's, de spaarmogelijkheden nog wel degelijk aanwezig zijn, volkomen gewettigd.

Dat de aan het Nederlandse volk zo eigen spaarzin ook nog wel degelijk aanwezig is, moge blijken uit de hieronder volgende cijfers betreffende de inleggingen bij de spaarbanken. Maar de spaarzin is een eigenschap, welke zeer afhankelijk is van het vertrouwen, dat men in het beleid van de Overheid en in de waarde van het geld heeft. Indien dit in voldoende mate aanwezig is, dan zal er ook worden gespaard. Dit vertrouwen kan echter gemakkelijk geschokt worden en dan blijkt dit onmiddellijk zijn terugslag te hebben op het spaarverkeer bij de spaarbanken.

Spaarverkeer.

Werd in 1949 in totaal bij de Bondsspaarbanken ruim f 401 mln ingelegd, over 1950 beliep dit bedrag f 418 mln, hetgeen op zichzelf zeker zeer bevredigend kan worden genoemd. Dat niettemin het afgelopen jaar afsluit met een terugbetalingsexcedent van f 13 mln, is te wijten aan de omstandigheid, dat de terugbetalingen over dit jaar f 431 mln beliepen tegenover f 360 mln in 1949. De eerste

vijf maanden van het afgelopen jaar vertoonden, behalve April, dat veelal een terugbetalingsexcedent aanwijst, nog wel een inlegoverschot, maar de omslag komt in Juni en deze moet ongetwijfeld worden geschreven op rekening van het toen uitgebroken Koreaanse conflict. Tegenover een ongekend groot inlegoverschot van f 34 mln in de eerste vijf maanden staat dan een terugbetalingsexcedent van f 47 mln gedurende de rest van het jaar, waarin September uitspringt met alleen al een terugbetalingsexcedent van f 19 mln.

Opmerkelijk is het zeer hoge bedrag der terugbetalingen in September ad f 47 mln. Dit loopt geheel parallel met de sterke toeneming van de consumptieve uitgaven over die maand, welke zijn oorzaak zal hebben gevonden in de toen heersende oorlogsdreiging, alsmede in de publicaties omtrent de loon- en prijspolitiek, welke een verdere prijsstijging deden verwachten. Ook voor Juli valt, waarschijnlijk als een rechtstreeks gevolg van het Koreaanse conflict een zeer aanzienlijk bedrag aan terugbetalingen (f 41 mln) te vermelden, gepaard met een toeneming der consumptieve uitgaven, voornamelijk voor duurzame gebruiks-goederen.

De terugbetalingen zijn verder nog enigermate beïnvloed door de afwikkeling van de geldzuivering, welke tot gevolg heeft gehad, dat ten behoeve van de spaarders voor een bedrag van ongeveer f 5 mln is ingeschreven op beleggings- en investeringscertificaten, terwijl bij benadering f 700.000 in de maanden October en November is afgeboekt, zijnde het restant op geblokkeerde en optierekeningen, dat moest worden overgemaakt aan 's Rijks Schatkist.

Wanneer wij het generale terugbetalingsexcedent van bijna f 13 mln stellen tegenover de aan het einde des jaars bij te schrijven interest, te ramen op f 24 mln, dan is het uiteindelijk resultaat dat het totale inleggerstegoed van de bijzondere spaarbanken per einde 1950 een bedrag zal aangeven van f 1.117 mln tegenover f 1.106 mln per ultimo 1949.

Dat het aantal in omloop zijnde spaarbankboekjes opnieuw met ruim 100.000 kon toenemen, kan ongetwijfeld bevredigend worden genoemd. In totaal werden ruim 218.000 nieuwe spaarbankboekjes afgegeven, terwijl 118.000 door afbetaling aan de omloop werden onttrokken. Aangenomen kan worden, dat er per ultimo 1950 bij de algemene spaarbanken in totaal ongeveer 2.395.000 boekjes in omloop waren.

Andere spaarinstellingen.

Een vergelijking met de andere spaarinstellingen, t.w. de Rijkspostspaarbank en de boerenleenbanken geeft het volgende resultaat:

Omzet.

	Inleggingen		Terugbetalingen		Saldo		Toe/afnemings in pCt van het tegoed		
	× f 1 mln	1949	× f 1 mln	1950	× f 1 mln	1949	1950	1949	1950
Bondsspaarbanken	401	418	360	431	+41	-13	+3,9	-	1,2
Rijkspostspaarbank	288	285	323	389	-35	-104	-2,4	-	7,2
Boerenleenbanken	658	628 ¹⁾	626	639 ¹⁾	+32	-11 ¹⁾	+2,2	-	0,7

¹⁾ Voorlopige gegevens.

Opvallend is, dat het terugbetalingsexcedent bij de boerenleenbanken het geringst is, hetgeen wellicht moet worden toegeschreven aan het feit, dat het verslagjaar voor de landbouw als geheel genomen een bevredigend jaar is geweest. Het is overigens wel opmerkelijk, dat de totale inleggingen bij de boerenleenbanken gedurende de laatste jaren regelmatig teruglopen, terwijl zij bij de Bondsspaarbanken regelmatig toenemen; bij de Rijkspostspaarbank

was nog een accres van 1948 op 1949 en enige, zij het geringe, vermindering van 1949 op 1950.

De procentuele verdeling van het totale tegoed bij deze groepen van instellingen toont aan, dat het aandeel van de algemene spaarbanken met 0,5 pCt is toegenomen en dat van de boerenleenbanken met 0,9 pCt, terwijl het aandeel van de Rijkspostspaarbank met 1,4 pCt terugliep, gelijk uit onderstaand overzicht blijkt.

Spaarinstellingen.

Jaar	Bonds- spaar- banken	Rijks- post- spaarbank	Boeren- leen- banken	Totaal	in procenten van het totaal		
					Bonds- spaar- banken	Rijks- post- spaarbank	Boeren- leen- banken
	× f 1 mln						
1945	1.062	1.803	2.029	4.894	21,7	36,9	41,4
1946	994	1.544	1.563	4.101	24,2	37,6	38,2
1947	1.035	1.514	1.544	4.093	25,3	37,0	37,7
1948	1.041	1.445	1.492	3.978	26,2	36,3	37,5
1949	1.106	1.440	1.553	4.099	27,0	35,1	37,9
1950 ¹⁾	1.117	1.365	1.574	4.056	27,5	33,7	38,8

¹⁾ Voorlopige cijfers, incl. de geschatte rente.

Onderstaande tabel geeft nog vergelijkende gegevens omtrent de werkingssfeer van de Rijkspostspaarbank en de Bondsspaarbanken.

	Rijkspostspaarbank	Bondsspaarbanken
Inleg	f 285.000.000	f 418.000.000
Terugbetaling	f 389.000.000	f 431.000.000
Aantal nieuw uitgegeven boekjes	222.000	218.000
Aantal kantoren	2.000	400

Beleggingen.

Enig inzicht in de verschuivingen in de beleggingen geeft onderstaande tabel, waarin de gegevens zijn verzameld van een aantal spaarbanken, welke inleggerstegoed in totaal ongeveer 70 pCt omvat van het inleggerstegoed bij alle algemene spaarbanken. Op dit ogenblik zijn nog niet voldoende gedetailleerde gegevens bekend van alle spaarbanken. Was dit wel het geval, dan zou zeker blijken, dat onderstaande dwarsdoorsnede niet volledig is, aangezien te verwachten is, dat de grote groep van plattelands spaarbanken over bijv. minder liquide middelen en meer hypotheek beschikt dan de stedelijke zusterinstellingen.

Beleggingen en liquide middelen.

	1949	pCt	1950	pCt
Kasgeld	f 4.324.071	0,5	f 3.723.869	0,4
Postgiro/kassiers	12.254.350	1,5	6.965.687	0,8
Spaarbankrekening bij 's Rijks Schatkist	73.964.000	8,7	80.415.000	9,5
Kasgeldleningen	5.122.004	0,6	6.547.500	0,8
Schatkistpromessen	29.300.000	3,4	2.500.000	0,3
Schatkistbiljetten	30.302.000	3,6	13.737.000	1,6
Effecten	357.698.298	42,2	400.405.350	46,8
3 pCt Rijksrekening	40.732.335	4,7	12.596.840	1,5
Hypotheek	84.607.008	9,9	102.901.847 ¹⁾	12,0
Onderhandse leningen aan of gearandeerd door publiekrechtelijke lichamen e.d.	207.385.140	24,3	216.741.278	25,3
Onderhandse leningen aan privaatrechtelijke lichamen e.d.	4.462.930	0,5	7.860.805	0,9
Voorschotten	54.024	—	24.510	—
Vaste goederen niet in eigen gebruik	977.254	0,1	1.225.704	0,1
Totaal	f 851.183.414	100	f 855.645.390	100

¹⁾ Inclusief inschrijvingen in het Grootboek v. d. Wederopbouw ten-bedrage van f 490.783,—.

Zo nam het tegoed op de Spaarbankrekening bij 's Rijks Schatkist in totaal iets af, terwijl uit bovenstaande tabel nog van enige toeneming blijkt. Dat het saldo bij de aanvang van 1951 lager is dan een jaar tevoren, is gemakkelijk te verstaan, omdat een aantal spaarbanken uiteraard uit hun tegoed op die rekening hebben moeten

putten ter financiering van de omvangrijke terugbetalingen.

Min of meer om dezelfde redenen is ook de belegging in schatkistpapier aanzienlijk teruggelopen.

Daarentegen onderging de effectenbelegging een niet onbelangrijke uitbreiding. Voor een f 30 mln zal de toemening van de post effecten moeten worden toegeschreven aan het feit, dat vele spaarbanken gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om hun tegoed op de zgn. voorinschrijfrekening bij 's Rijks Schatkist aan te wenden tot betaling van hun inschrijvingen op de $3\frac{1}{4}$ pCt Nederland 1950, 2e uitgifte. Daartegenover verminderde dus het tegoed op deze 3 pCt rentende voorinschrijfrekening met een gelijk bedrag.

De hypotheekbelegging kon met een niet onbelangrijk bedrag worden uitgebreid, hetgeen zeker van grote betekenis is ter verkrijging van een betere spreiding in de beleggingen en ter verhoging van het rendement. De Financieringsregeling Woningbouw 1948 werd in de loop van het verslagjaar vervangen door de Premierregeling 1950, welke echter op zichzelf niet in staat was om de spaarbanken in meerdere mate te interesseren bij de bouw van objecten, welke onder deze regeling vallen.

Ook de belegging in onderhandse leningen onderging nog enige uitbreiding, doordat enkele korter lopende leningen aan de markt kwamen. Bij een aantal spaarbanken nadert deze belegging evenwel een zodanige omvang, dat een verdere uitbreiding nauwelijks verantwoord mag heten indien men de liquiditeit niet in gevaar wil brengen.

Enkele spaarbanken interesseerden zich nog rechtstreeks bij de woningbouw, waardoor de post „Vaste goederen niet in eigen gebruik” met een paar ton toenam.

Rente.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gekweekte en vergoede rente gedurende de laatste jaren.

Gekweekte en vergoede rente.

	Gekweekte rente in pCt van de beleggingen	Toegekende rente in pCt van het totale tegoed	Rentemarge
1945	2,97	2,33	0,64
1946	2,93	2,11	0,82
1947	2,96	2,17	0,79
1948	2,96	2,14	0,82
1949	3,00	2,18	0,82
1950 ¹⁾	3,06	2,26	0,80

¹⁾ Voorlopige cijfers.
Bron: C.B.S.

Sedert 1945 valt een geleidelijke, zij het geringe stijging van de gekweekte rente te constateren, hetgeen uiteraard verband houdt met het verloop van de rente op de kapitaalmarkt en voor het overige voortvloeit uit de toemening van de hypotheekbelegging en een vermindering van de liquiditeitspositie der spaarbanken.

De stijging van de gekweekte rente loopt overigens min of meer parallel met een toemening van de toegekende rente, welke voor wat 1950 betreft voor een deel samenhangt met berichten, welke aan het eind van 1949 in de pers de ronde deden, als zou de rente van de Rijkspostspaarbank met ingang van 1950 worden verhoogd. Om hierbij niet ten achter te blijven, besloot een aantal spaarbanken aan het eind van 1949 om de inleggersrente voor 1950 te verhogen.

De toemening, zowel van de gekweekte als van de toegekende rente leidt er toe, dat de rentemarge zich blijft bewegen om 0,80, hetgeen voor een behoorlijke bedrijfsvoering eigenlijk te weinig is wanneer men rekening houdt met de stijgende kosten.

Bedrijfsresultaten.

Bij een voorlopige steekproef is immers gebleken, dat voor een representatieve groep van spaarbanken het

onkostenpercentage van 1949 op 1950 is opgelopen van 0,55 pCt van het gemiddelde inleggerstegoed tot 0,60 pCt. Wanneer men zich realiseert, dat de rentemarge omstreeks 0,80 pCt bedraagt en men houdt er dan nog rekening mede, dat onder de onkosten niet zijn opgenomen de afschrijvingen, dan is het wel duidelijk, dat deze rentemarge feitelijk te gering is om een behoorlijke versterking van de reserves boven de met de beleggingen van deze reserves gekweekte rente mogelijk te kunnen maken, hetgeen op zichzelf zo noodzakelijk is in verband met het sterk toegenomen inleggerstegoed.

Propaganda.

De Stichting Spaarpropaganda, enige jaren geleden door de Nederlandse Spaarbankbond opgericht om de propaganda van de algemene spaarbanken te activeren en te coördineren, heeft in 1950 wederom een grote activiteit aan de dag gelegd. Ter stimulering van het jeugdsparen werden verschillende publicaties uitgegeven, waaronder „De Gelukscent”, welke een 19e jaargang beleefde. Bovendien werden schoolspaar dozen en spaarbusjes, beide van Nederlands fabrikaat, benevens tal van folders, beschikbaar gesteld.

Een geheel nieuw initiatief werd ontwikkeld onder de naam „Honderd Gulden Club”. De bedoeling van deze club is, dat de deelnemers wekelijks f 2 inleggen gedurende 49 weken, terwijl de spaarbank zelf bij wijze van rentevergoeding de laatste storting van f 2 verricht. Het is wel opmerkelijk, dat de deelnemers in alle lagen der bevolking zijn te vinden en dus niet uitsluitend in arbeiderskringen, zoals men op het eerste gezicht wellicht geneigd is te denken.

Ter gelegenheid van enkele landelijke congressen werd in het bijzonder de aandacht op de algemene spaarbanken gevestigd. Ook de Wereldspaar dag op 31 October werd uiteraard aangegrepen om de aandacht op het sparen te concentreren, waarbij de pers de nodige medewerking verleende.

Ook in 1950 verleenden de algemene spaarbanken opnieuw medewerking aan de actie, uitgaande van de Nationale Spaarraad, in het kader waarvan het boekje „De Reddingboot komt” beschikbaar werd gesteld. Meer en meer vragen de spaarbanken zich evenwel af, of deze actie paedagogisch wel juist is en of de daaraan verbonden kosten wel geheel verantwoord zijn. Vast staat, dat de algemene spaarbanken in de loop der jaren het jeugdsparen ingang hebben weten te doen vinden bij niet minder dan een 260.000 kinderen met heel wat minder kosten dan waartoe de Spaarraad nu aanleiding geeft. Indien men er van uitgaat, dat de netto vermeerdering aan spaargelden op rekening van jeugdige spaarders over 1950 ongeveer f 1 mln heeft bedragen en dat dit bedrag een rentewinst opleverde van hooguit f 7.500 of onder aftrek van de beheerskosten een bedrijfswinst van hooguit f 1.500, dan is het zonder meer duidelijk, dat deze tak van dienst niet toelaat om extra grote kosten te maken, ook al is een spaarbank als sociale instelling er dan ook niet op uit om de grootst mogelijke winst te verkrijgen en ook al wil zij zich in de eerste plaats in dienst stellen van de bevordering van het sparen. Zoveel is wel duidelijk, dat de algemene spaarbanken op dit punt de Rijkspostspaarbank niet kunnen volgen, welke instelling blijkens een interview van de directeur van de Rijkspostspaarbank met het Algemeen Handelsblad, gepubliceerd in dit blad van 24 December 1949, in dat jaar voor de jeugdspaaractie f 1 mln zou hebben uitgegeven.

Wanneer in persberichten gepubliceerd wordt, dat 600.000 meisjes en jongens sparen als gevolg van de jeugdspaaractie van de Nationale Spaarraad, dan lijkt dit bericht wel uitermate gekleurd. Immers, tevoren spaarden er reeds 260.000 kinderen bij de algemene spaarbanken en onder de bijna 4 miljoen uitstaande boekjes bij de

Rijkspostspaarbank zal toch ook wel een even groot aantal kinderen geschuld hebben, zodat het bepaald tendentius is om het te laten voorkomen alsof deze kinderen het sparen eerst geleerd hebben als gevolg van deze jeugdspaaractie.

Men kan de vraag stellen, of de Spaarraad met zijn actie zijn eigenlijke doel niet voorbijschiet. Immers, het doel waarmee de Spaarraad in het leven werd geroepen, werd blijkens de Memorie van Toelichting op de Spaarwet 1945 als volgt geformuleerd:

„Het is derhalve nodig te bevorderen, dat een belangrijk deel van het nationale inkomen niet wordt besteed voor consumptieve doeleinden, doch in plaats daarvan voor de financiering van de wederopbouw. Het Nederlandse volk zal derhalve er toe moeten worden gebracht op grotere schaal dan thans geschiedt uit het inkomen te sparen en zijn besparingen verlegd wordt naar de aanwezige spaarhandelings verlegd wordt naar de verzameloede, waarmee diametraal wordt ingegaan tegen

Hetgeen tot dusver door de Spaarraad is geschied is niet bijzonder geschikt om in deze discrepantie tussen besparingen en investeringsbehoefte ook maar enige verbetering te brengen. De methode, door de Spaarraad bij de jeugdspaaractie toegepast, is weinig origineel. Zij heeft bovendien het nadeel, dat het accent van de eigenlijke spaarhandeling verlegd wordt naar de verzameloede, waarmee diametraal wordt ingegaan tegen

de door de meeste spaarbanken gevolgde weg van bewuste opvoeding tot spaarzaamheid.

Het ware daarom te hopen, dat de Spaarraad alsnog andere wegen zal weten te vinden ter bereiking van het doel, dat bij de indiening van de Spaarwet 1945, gelijk hierboven omschreven, heeft voorgezeten.

Organisatie.

Tot besluit dient hier nog melding te worden gemaakt van een belangrijke verandering op organisatorisch gebied. In het kader van de bedrijfsorganisatie werd tijdens de bezetting door de Hoofdgroep Banken bij haar besluit van 5 Maart 1942 ingesteld de Vakgroep Algemene Spaarbanken, als hoedanig de Nederlandse Spaarbankbond werd erkend. In verband met de totstandkoming van de Wet op de Bedrijfsorganisatie kwam het wenselijk voor om opnieuw te komen tot een privaatrechtelijke vereniging van spaarbanken en het meest voor de hand liggend was om een scheiding te bewerkstelligen tussen Bond en Vakgroep. Na het nodige overleg met de daarvoor in aanmerking komende instanties kon deze scheiding haar beslag krijgen bij een besluit van de Hoofdgroep Banken, waarbij de erkenning van de Bond als Vakgroep werd ingetrokken, zodat thans Bond en Vakgroep naast elkaar bestaan in afwachting van de definitieve opheffing van de Vakgroep, ook al lopen de werkzaamheden van beide organisaties uiteraard vrijwel parallel.

Amersfoort.

Dr J. R. A. BUNING.

Lahore en Caïro

Trefpunten voor katoenverbouwers en textielproducenten

II

Het 19de congres van de International Federation (Caïro en Alexandrië; 24 Februari—3 Maart 1951).

Het behoeft geen verwondering te baren, dat de deelneming aan het eerste na-oorlogse congres zeer groot was. Velen toch zullen zich bij het bestuderen van de convocaties herinnerd hebben, op welk een voortreffelijke wijze Egypte bij voorgaande gelegenheden als gastheer was opgetreden.

Op een welhaast geraffineerde wijze wist men in 1912 zowel als in 1927 en 1938 van de geboden gelegenheid gebruik te maken door niet alleen het zakelijke gedeelte doch ook de aan zulk een congres onafscheidelijk verbonden „franjes” op de belangstelling der katoenfabrikanten af te stemmen. Iets wat bijzonder veel bijdraagt tot het bereiken van een ander belangrijk doel van een congres, nl. het leggen van persoonlijke contacten.

Er zijn trouwens ook weinig landen ter wereld, waar men kans ziet in zulk een kort tijdsbestek zoveel belangwekkends op katoengebied te tonen. Een simpele opsomming van de excursies naar het beroemde katoenmuseum, het katoen-researchbureau en de proefspinnerij te Giza, de grote Misr en Beida-fabrieken bij Kafr-El-Dawar, de Pressing Houses, het Testing House for Humidity of Cotton en last but not least de Cotton Spot and Futures Markets in Alexandrië geven daarvan reeds een indruk.

De eigenlijke congreszittingen waren gewijd aan zes onderwerpen; over elk van deze agendapunten waren 2 à 3, soms zelfs 4 inleidingen gepubliceerd. In totaal had men zodoende 17 „papers” te verwerken, waarvan liefst 15 nauw verband hielden met de Egyptische katoen.

Het zal de lezers van dit blad weinig interesseren met welke nieuwe katoenvariëteiten Egypte straks aan de markt

komt, nog minder hoe men de propaganda voor het gebruik van de edelste onder de katoensoorten hoopt te voeren of wat voor kruisingsmethoden, bestrijdingswijzen van insectenplagen en verbeteringen van bevloeiings- en bemestingsystemen worden aangewend teneinde het maximale profijt te verkrijgen¹⁾.

Het totale beeld, dat wij ons na kennisneming van al deze mondeling nog eens verduidelijkte inleidingen vormden, was er een van grote toewijding en deskundigheid, waarmee Egypte haar „cash-crop” behoedt en verbetert. Realiseert men zich verder, dat het overgrote deel van de agrarische bevolking nog „analphabeet” is²⁾, dan springen de resultaten, die men telken jare met dit agrarische monopolie³⁾ weet te behalen, nog sterker naar voren.

De inleidingen over het Testing House for Humidity in Alexandrië, over de Wet Nr 51 (1934) „prohibiting mixture of cotton varieties” en over de wijze, waarop de oogstramingen georganiseerd werden, versterkten de indruk, dat deze zorg zich niet alleen tot de verbouw doch ook wel degelijk tot de „marketing” der katoen uitstreckte.

Het blijft alleen te betreuren, dat de exporten, die de laatste jaren tussen de 1,6 en 1,8 mln balen⁴⁾ schommelden, zo gering in omvang blijven; de markt biedt daardoor maar al te vaak de gelegenheid tot speculatief ingrijpen. Ook het gestadig wijzigen der kwaliteiten, hoe zeer ook

¹⁾ Een meer gedetailleerd verslag over dit congres werd in de Mededelingen van het Centraal Bureau van de Nederlandse Katoen-, Rayon- en Linnenindustrie te Arnhem gepubliceerd.

²⁾ Volgens het werkje van Ayroul „The Fellaheen” (Caïro 1945) schommelt het percentage tussen 90 en 95.

³⁾ Dit monopolie van de Egyptische langvezelige katoen, die alleen in de Sudan-katoen een rivaal heeft, is voor Nederlandse begrippen nog het best te vergelijken met het monopolie van de Sumatra-tabak.

⁴⁾ 478 lbs nett.

agrarisch wenselijk, lokte nog critiek van technische en commerciële zijde uit.

Wat het zo juist gesignaleerde gevaar der marktbeheersing betreft, dit punt kwam in het bijzonder ter sprake toen ook op dit congres de export-taxes het thema voor een tweetal „papers” vormden. Dank zij het feit, dat deze materie in Lahore zo grondig van alle kanten beschouwd was, bleef de congressisten veel gediscussieer bespaard. Er viel trouwens over menig aspect meer eenheid van opvatting te constateren dan in Lahore. Op zich zelf werkte dit er toe mee, dat de besprekingen aanmerkelijk bekort konden worden. Het feit, dat te Cairo de katoenconsumenten de gasten waren van één enkele katoenproducent bracht tenslotte de oplossing nabij.

Wat de behandeling der export-taxes betreft, willen wij niet te veel in herhalingen vervallen. Ook in Egypte bestreed geen enkele delegatie het recht van de Regering om export-taxes te heffen of te wijzigen. Wel wezen de spinners nog eris op de grote gevaren, die aan het volgen van een dergelijke politiek verbonden waren (concurrentie van vervangingsvezels; verscherping der prijsfluctuaties). Vooral werd hier de methode van verhoging der export-taxes met terugwerkende kracht op oude contracten aan de kaak gesteld.

Nu kon men in Egypte met meer klem van woorden dan elders protesteren. Medio November 1950 had men namelijk officieel de verzekering gegeven direct nog geen verdere verhoging van het recht in overweging te zullen nemen, waarop begin Januari 1951 het recht echter opeens werd verduddeld.

De verdediging van Egyptische zijde was tijdens de congres-zitting, die aan het onderwerp der export-taxes was gewijd, niet bijzonder sterk te noemen; de opvallende eenheid van de opposanten werkte blijkbaar remmend. Toch werd het door velen nog als een verrassing gevoeld, dat het resultaat van dit offensief aanzienlijk belangrijker zou worden dan het aannemen van een resolutie van critiek, waarmee dergelijke kwesties anders meestal vrij pijnloos uit de wereld worden geholpen.

Op de slotzitting van het congres werd namelijk een verklaring van de Minister van Financiën, Fouad Sirag El Din Pasha, voorgelezen, waarmee de weg werd geopend om althans in de toekomst het euvel van de retro-actieve werking der wijzigingen te bannen.

In korte trekken kwam deze verklaring op het volgende neer: door registreren der katoen-contracten wilde men het daarheen leiden, dat toekomstige wijzigingen in het niveau der export-taxes niet van invloed zouden zijn op reeds gefixeerde en geregistreerde overeenkomsten. Bovendien werd toegezegd, dat hangende de uitwerking van dit registratie-voorstel geen verdere verhogingen van de rechten zouden worden doorgevoerd.

Gezien het reeds door ons genoemde bezwaar van de kleine, gemakkelijk te beïnvloeden markt, is het begrijpelijk, dat menigeen de waarde van deze verklaring direct ging afmeten aan de methode, waarop deze registratie nu geëffectueerd zou worden. Vooral had men bedenkingen tegen het verloren gaan van de geheimhouding; daarnaast hoopte men, dat de registratie vrijwillig zou blijven.

Mogen wij de eerste berichten, die ons sedertdien uit Alexandrië over de uitvoeringsbepalingen bereikten, geloven, dan is het te verwachten, dat met deze reeds tijdens het congres naar voren gebrachte bedenkingen ten volle rekening zal worden gehouden. Een succes, dat tot tevredenheid stemt.

Critici mogen hiertegen inbrengen, dat het resultaat toch maar betrekkelijk gunstig was; de huidige stand van zaken zou immers eerder een verlaging dan een verhoging der rechten te zien geven. Algemeen werd echter erkend, dat Egypte met deze registratie een waardevolle bijdrage had geleverd om de rust op de katoenmarkt te bevorderen.

Evenals dit met de vochtcontrole en met het voorkomen der katoenmenging het geval was, gaf Egypte hier bepaald een voorbeeld ter navolging.

Behalve dit resultaat leverde het congres nog enkele aanbevelingen in de vorm van resoluties op en wel betreffende het identificeren van export-talen, het propageren van Egyptische katoen, het stimuleren van bestaande soorten medium-staple katoen boven het creëren van nieuwe varianten en het vermijden van „foreign fibres” in de ruwe katoen.

Al met al kon men tevreden zijn met het bereikte. Wij kunnen immers aan deze resultaten ook nog het slagen van de hoofdpzet toevoegen: de International Federation na de oorlog weer van zich te doen spreken. De start, laat als zij werd ondernomen, beloofde aanvankelijk geen gemakkelijke te zijn. Welnu, op dit punt heeft het congres toch wel volkomen aan de verwachtingen beantwoord. Dat daarnaast dan nog meer, op het gebied der export-taxes zelfs iets belangrijks, werd bereikt, kan o.i. tot dubbele tevredenheid stemmen.

De betekenis van de Nederlandse afvaardiging naar de internationale katoencongressen.

Bij de beschrijving van de onderhandelingen in Pakistan en Egypte hebben wij ons, ter bekorting van de stof, onthouden van elke aanduiding betreffende het aandeel, dat de Nederlandse delegaties in de gang van zaken hadden. Meestal zou ons dit ook teveel tot in details hebben gevoerd. Daar menigeen belang zal stellen in de betekenis, die deze internationale bijeenkomsten voor ons land kunnen hebben en zich tegelijkertijd zal afvragen hoe onze vertegenwoordiging samengesteld moet worden, hierover nog een enkel woord.

Als men zich rekenschap geeft van de ware betekenis van deze bijeenkomsten, dan is het o.i. aan geen twijfel onderhevig, dat wij een plaats aan de conferentietafel moeten bezetten. In het huidige internationale bestel kan Nederland zich nooit de luxe van een economisch isolement permitteren, noch waar het betreft de manipulaties met een schaarse grondstof als katoen, noch waar het de afzet van weefsels aangaat⁵⁾.

Meer dan ooit is het geboden voortdurend op de hoogte te blijven van alles wat zich op het gebied van de katoenproductie en -consumptie voordoet. Even belangrijk is het daarnaast persoonlijke relaties aan te knopen met hen, die bij de verdeling een grote rol spelen. Doet men dit met tact en vermijdt men alles wat naar onwaarheid en majorering (pour besoin de la cause) zweemt, dan kan men verzekerd zijn van een willig oor voor grote moeilijkheden, zowel op het gebied van katoenschaarste als van dollartekorten.

Schittert men echter door afwezigheid en verzuimt men de nonchalance te bannen bij het verschaffen van inlichtingen over aanvoeren, voorraden en verbruik, dan is het leed niet te overzien. Een voorbeeld hiervan leverde een der met ons bevriende leden in Lahore. Daar het blijkbaar geen kans had gezien een afgevaardigde te zenden, was het betreffende land niet in de gelegenheid de zeer slechte indruk, die het door het afleggen van een ondoordacht en door velen gewraakt statement maakte, door een tactvolle verdediging weg te nemen.

Wat de wijze van afvaardiging betreft is het nuttig deze niet te groots, doch wel behoorlijk „zwaar” te doen zijn. Als Nederland uitsluitend de bescheiden rol van toeschouwer zou willen spelen, zou wel met minder volstaan kunnen worden. De kaarten liggen echter anders en naar onze mening is dit een gelukkig feit.

Mede dank zij de uitstekende continue vertegenwoordiging door de heren Joan Gelderman en Prof. Dr J. Wisselink heeft Nederland in verhouding tot zijn belang-

⁵⁾ Wij denken hierbij aan West-Europa, zelfs aan het Verre Oosten.

rijkheid⁶⁾ een zeer grote invloed. Daar wij sedert 1948 nimmer op de I.C.A.C.-meetings ontbraken en ook in het International Committee, het Bestuur dus van de International Federation, tot dusver goed vertegenwoordigd waren, wordt onze stem gaarne gehoord en fungeren wij dikwijls als de woordvoerder der kleine naties. De wetenschap, dat onze belangen nooit overwegen, stelt ons bovendien meermalen in staat de rol van neutraal bemiddelaar te spelen. Voegt men hier de taalbeheersing aan toe, dan is het duidelijk, waarom onze delegatie veel invloed kan uitoefenen op de te nemen besluiten.

Een groot voordeel is ten slotte, dat Nederland er in het verleden steeds naar heeft gestreefd een kern van de delegatie zowel aan de bijeenkomsten van het I.C.A.C. als aan de vergaderingen van de International Federation te doen deelnemen. Beter dan vele andere landen, die hun regerings- en industrie-afgevaardigden meestal scherp gescheiden houden, zijn wij zodoende op de hoogte van datgene, wat zich in beide kampen afspeelde. Dit vergemakkelijkt onze taak van objectief bemiddelaar.

Wordt de continuïteit in het systeem der „personele unie” gehandhaafd, dan trekken wij o.i. het meeste profijt van de deelneming aan de internationale besprekingen. Het grote bezwaar van de vele tijd, welke personen met een reeds op zichzelf drukke werkkring hieraan moeten besteden, zal dan maar voor lief moeten worden genomen.

De onderlinge verhouding tussen I.C.A.C. en International Federation.

Als wij thans trachten onze indrukken over de conferenties in Pakistan en Egypte samen te vatten, geloven wij niet, dat het nodig is het zo juist weergegevene beknopt te herhalen. Liever willen wij pogen de onderlinge verhouding tussen het I.C.A.C. en de International Federation op te sporen, ten einde zodoende tevens een antwoord te vinden op de vraag, die wij in de inleiding van ons vorige artikel⁷⁾ zelf opwierpen: waarom moesten er eigenlijk binnen één maand twee katoencongressen worden gehouden.

Ware het niet, dat men met de organisatie van het 19de congres te Cairo tevens de herleving van de International Federation beoogde, een besluit, dat eerst in de nazomer van 1950 werd genomen⁸⁾, dan had deze opeenvolging o.i. ook vermeden kunnen worden.

Dat men binnen een maand twee meetings hield, is echter mede een bewijs, dat de organisatoren toch eigenlijk nog geen inzicht hebben in de verhoudingen tussen I.C.A.C. en International Federation. Hoe eerder hierin verbetering komt, hoe beter dit voor alle belanghebbenden is. Wij kunnen ons namelijk niet voorstellen, dat er producenten of consumenten van ruwe katoen te vinden zijn, die baat hebben bij een gescheiden optrekken van de twee lichamen.

Welnu, indien wij van de veronderstelling mogen uitgaan, dat doublures in beider actie zoveel mogelijk voorkomen moeten worden, dan zal het ongetwijfeld het beste zijn een bepaalde taakverdeling op te stellen. Daar de logische ontwikkelingsgang o.i. automatisch in die richting drijft, zal het niet zo moeilijk zijn in de toekomst tot een betrekkelijk nauwe samenwerking tussen I.C.A.C. en International Federation te komen.

Het secretariaat te Washington zou zich het best kunnen beperken tot alles wat rechtstreeks met de ruwe katoen samenhangt. Wij denken daarbij aan het voortzetten van de publicaties der productie- en verbruiksstatistiek, het ramen van de normale zowel als buffer-voorraden, het rapporteren over de oogstschattingen in de wereldkatoen-

handel, het compileren der katoennoteringen, het volgen van de concurrerende „man-made-fibres”, etc.

Het belang van dit werk behoeven wij wel niet nader te omschrijven. Niet alleen vormt het de basis voor de gehele productie, handel en consumptie van de katoen, doch tevens reikt de invloed nog verder. Vergeten wij immers niet, dat een dergelijke informatiebron ook door de producenten van wol, rayon en rayonvezel naarstiglijk zal worden geraadpleegd. De katoen herstelt als eenjarig gewas het snelst een verstoord evenwicht tussen voortbrenging en verbruik. In een tijd van vezelschaarste als de huidige zien wij, dan ook, hoe de gehele textielwereld belang heeft bij het al of niet slagen van de oogstverruiming in de Verenigde Staten⁹⁾.

Voor de International Federation zien wij een taak weggelegd op het gebied van de apparatuur, waarmee de katoen wordt verwerkt. Niet alleen is het gewenst, dat het secretariaat in Manchester de statistieken betreffende het aantal spinnillen en weefgetouwen voortzet, daarnaast kan het een aantal studie-objecten overnemen, die het I.C.A.C. slechts zeer aarzelend heeft aangesneden.

Zo ligt o.i. het samenstellen en bijhouden van een statistiek met betrekking tot de capaciteit van de textielmachine-industrie meer op haar terrein. Ook zouden wij ons kunnen voorstellen, dat het van groot belang is de verschillende industrialisatieplannen van de oude en nieuwe industrielanden te analyseren voor zover daarin de textielindustrie wordt genoemd. Zulks dus eigenlijk in navolging van onze nationale enquête over dit onderwerp, uitgewerkt in het zgn. constellatie-rapport van Dr Nijhuis¹⁰⁾.

Neemt men de steeds inkrimpende wereldmarkt voor katoenen manufacturen in aanmerking, dan is het namelijk niet ondenkbaar, dat de verwachtingen van de verschillende landen met betrekking tot de investeringsmogelijkheden van de katoenindustrie veel en veel te optimistisch zijn.

Naast de aandacht, die op deze manier aan de mechanische sector wordt gewijd, zou het in theorie wenselijk kunnen zijn ook op het commerciële terrein meer activiteit te ontplooiën. Wij doelen hierbij allereerst op de internationale handel in afgewerkte producten.

Nu weten insiders echter wel, dat op dit gebied al voortreffelijk en haast niet te verbeteren werk verricht wordt door de Cotton Board in Manchester, die in haar „Quarterly Statistical Reviews” vrijwel een volledig beeld geeft van importen en exporten van garens en weefsels. De publicatie van de „Cotton Board Trade Letters” is uiteraard een zuiver Engelse aangelegenheid. In hoeverre het mogelijk is, deze waardevolle statistieken in de hier geschetste sfeer van internationale surveys te betrekken, onttrekt zich dus aan onze beoordeling. Laten wij daarom volstaan met de verwachting uit te spreken, dat men ten minste middelen en wegen zal vinden om doublures te voorkomen.

Het secretariaat van de International Federation behoeft trouwens niet bepaald om werk verlegen te zitten¹¹⁾. Immers, ook de belemmeringen, die zich in de commerciële sector kunnen voordoen, verdienen belangstelling. Naast de reeds genoemde export-taxes voor ruwe katoen zijn er dikwijls nog dringende punten als import-taxes, quota-regelingen en soortgelijke restricties voor garens en weefsels¹²⁾.

Het feit, dat het I.C.A.C. en de International Federation verschillende terreinen kunnen bestrijken, vergemakkelijkt de samenwerking, die beide organisaties in principe voortstaan. Moeten zij nu ook wat betreft de samenstelling naar

⁹⁾ Men hoopt thans in Amerika op een grotere oogst van 6 mln balen (in totaal 16 mln balen) t.o.v. 1950/51. Alle overige producenten tezamen zullen daarboven niet meer dan maximaal $\frac{3}{4}$ mln balen aan de oogstverruiming kunnen toevoegen. Dit tekent de verhoudingen.

¹⁰⁾ Dr H. D. Nijhuis, De structurele ontwikkeling van de Nederlandse Katoen-, Rayon- en Linnenindustrie, Leiden 1950.

¹¹⁾ Het is toch reeds de vraag, hoe sterk het zal moeten worden uitgebreid, wil het een taakstelling als hier ontwikkeld overnemen.

¹²⁾ In Torquay stond de Engelse purchase-taxe op „non-utility”-goederen meermalen in het middelpunt van de discussies.

⁶⁾ Ons katoenverbruik is 1 pCt van het wereldverbruik, waarmee wij echter nog de 10de plaats onder de consumentenlanden bezetten.

⁷⁾ Zie „E.-S.B.” van 9 Mei 1951.

⁸⁾ Dus nadat Lahore door het I.C.A.C. als plaats voor de 10de Plenary Meeting was aangewezen.

elkaar toe groeien? Dit laatste trekken wij in twijfel.

Weliswaar zou het I.C.A.C. als internationaal katoenparlement wel wat meer industriëlen in de delegaties der verschillende landen kunnen laten opnemen¹³⁾, het omgekeerde is echter bij de International Federation ondenkbaar. Daartoe ligt hier het accent te veel op de industrie.

Ook wat de internationale spreiding betreft, geloven wij niet, dat een slaafse navolging van het I.C.A.C. door de International Federation voordelen zou opleveren. Dat in de bespreking van de problemen, die met de ruwe katoen samenhangen, *allen* — dus producenten zowel als consumenten — betrokken moeten worden, is duidelijk. Men denke slechts aan het vraagstuk van het cotton-agreement, waarmee de Verenigde Staten vroeg of laat voor den dag zullen komen.

Enigszins anders ligt het echter bij de verwerking van de katoen tot afgewerkt weefsel. Daarbij komen allerlei factoren naar voren, die van land tot land zó sterk kunnen verschillen¹⁴⁾, dat het niet gemakkelijk zal zijn hierbij tot een eenheid van opvatting te komen.

Wil men dus niet in een te grote besluiteloosheid vervallen, het gebrek aan daadkracht, dat zoveel internationale lichamen eigen is, dan moet men de International Federation horizontaal niet verder uitbreiden. Een begripwijziging, nl. van International in European Federation, zou de samenwerkenden sterker doen staan. Daarmee behoeft het onderhouden van vriendschappelijke betrekkingen met collega's overzee uiteraard niet te botsen. Integendeel, het handhaven van bestaande contacten, o.a. met de mill-owners in Bharat¹⁵⁾, ligt in de rede.

Tegen een verticale uitbreiding zouden wij minder bezwaar hebben. Hoe meer men spinners, wevers en finishers in dit internationale vlak tezamen brengt, hoe meer men verzekerd is van een all-round behandelen der problemen. Een te lang voortbouwen op de enger begrensde spinnersbasis lijkt ons niet wenselijk.

Vormt bij dit alles het contact van de Federation met de Egyptische katoenproducenten, zoals dit uitgewerkt is in het „Joint Egyptian Cotton Committee”, eigenlijk een verzwakking? De ervaring van het laatste congres heeft o.i. aangetoond, dat dit zeker niet het geval behoef te zijn.

Integendeel, de gelegenheid, die de Europese katoenverwerkers wordt geboden om op een afgebakend terrein bepaalde problemen (zoals fouten, die aan de „marketing” van de katoen in het algemeen kleven) met een producent te behandelen, biedt juist zeer grote mogelijkheden. Zo lijkt het ons waarschijnlijk, dat het resultaat van het congres te Cairo¹⁶⁾ straks als een hefboom kan dienen om, indien dit wenselijk wordt geacht, een soortgelijke maatregel ook elders door te drukken.

De maand Februari 1951 heeft voor het eerst de mogelijkheid geopend de werkwijzen en de doeleinden van de twee internationale katoenlichamen onderling te vergelijken. Nu zal niemand direct willen beweren, dat de besprekingen, die door de hier beschreven organisaties werden gehouden, voor het volle pond efficiënt zullen blijven, noch dat zij bij voortduring concrete resultaten zullen opleveren.

Wel is het aan geen twijfel onderhevig, dat er tal van vraagstukken open zullen blijven, die alleen door gezamenlijk overleg tot oplossing kunnen worden gebracht. Zelfs al zouden I.C.A.C. en International Federation zich daarbij op den duur bepalen tot het verstrekken van objectieve gegevens, die nodig zijn om de problemen van grondstoffenschaarste in het heden en overcapaciteit in de

toekomst te ontwarren, dan nog zouden velen hun bestaan gerechtvaardigd achten.

. Dat Nederland ten slotte in 'dit internationale werk zijn aandeel moet bijdragen om daardoor tevens volkomen georiënteerd te blijven, staat voor ons vast.

Almelo,

Dr. W. T. KROESE

INTERNATIONALE NOTITIES

Machine-export naar Oost-Europa

De „New York Herald Tribune” van 7 dezer bevatte een samenvatting van een rapport van de „United Nations Economic Commission for Europe” betreffende de Westeuropese en Amerikaanse export van machinerieën naar de landen achter het IJzeren Gordijn. Enige gegevens, die duidelijk het verschil tussen de Westeuropese machine-uitvoer en die van de Verenigde Staten naar deze gebieden illustreren, zullen wij hier weergeven.

Gedurende 1950 beliep de uitvoer van machines, transportmiddelen en auto's van de O.E.E.C.-landen naar de Cominformlanden \$ 232,3 mln — 5 pCt van de totale machine-uitvoer — dat is resp. \$ 117,6 mln en \$ 44,3 mln meer dan in 1948 en 1949. De uitvoer van de Verenigde Staten gedurende het afgelopen jaar beliep daarentegen slechts \$ 3,3 mln, of \$ 48,1 mln minder dan in 1948. Uit een vergelijking van de voor- en na-oorlogse machine-uitvoer naar de Cominformlanden blijkt, dat West-Europa — met uitzondering van West-Duitsland — in 1950 58 pCt meer machinerieën e.d. naar dit gebied uitvoerde dan in 1938, terwijl de Amerikaanse export in 1950 97 pCt lager was dan in 1938!

Wat de uitvoer der diverse landen afzonderlijk betreft, zij vermeld, dat de Westduitse sedert 1948 bijna is vertwintigvoudigd, doch in 1950 nog steeds ca 80 pCt beneden het vooroorlogs niveau lag. Duitsland, dat voor de oorlog de belangrijkste exporteur van machinerieën e.d. naar Oost-Europa en de Sovjet-Unie was, heeft nu zijn leidende positie aan Engeland verloren, zegt het rapport. Laatstgenoemd land exporteerde in 1950 18 pCt meer machines naar Oost-Europa dan in 1938; de toeneming ten opzichte van vóór de oorlog bedroeg niet minder dan \$ 10 mln, meer dan in enig ander West Europees land. De Zweedse verschepingen waren meer dan zesmaal zo groot als voor de oorlog, de Italiaanse bijna viermaal zo groot, terwijl de uitvoer van Denemarken, België en Luxemburg meer dan verdubbelde.

Het leeuwendeel van de Westeuropese machine-uitvoer naar Oost-Europa was bestemd voor Rusland, Polen en Tsjechoslowakije; naar Boelgarije, Hongarije en Roemenië werd slechts weinig uitgevoerd. Joegoslavië nam onder de communistische landen een speciale positie in; de Amerikaanse machine-uitvoer naar dit land beliep in 1950 \$ 17,8 mln, meer dan twaalfmaal zoveel als in 1938 en meer dan vijfmaal zoveel als naar alle andere communistische landen tezamen. De Westeuropese machineverschepingen naar Joegoslavië stegen van 1949 op 1950 met \$ 10,0 mln naar bevinden zich nog steeds beneden het niveau van 1938. De machine-uitvoer van de Verenigde Staten naar Boelgarije, Hongarije, Roemenië en Rusland, die in 1948 meer dan \$ 25 mln bedroeg, was in 1950 vrijwel geheel verdwenen. Van de Cominformlanden voerden alleen Polen en Tsjechoslowakije nog Amerikaanse machines in; de totale waarde van deze invoer ad \$ 2,8 mln was evenwel weinig meer dan 1/10 van die van 1948.

¹³⁾ Op dit punt gaven Engeland en Nederland reeds enigermate een voorbeeld.

¹⁴⁾ Efficiency, kosten van levensonderhoud, loonpeil, kapitaalvorming, arbeidspotentieel, enz.

¹⁵⁾ Zoals men het oude India na de „partition” noemt.

¹⁶⁾ Registratie der katoencontracten, etc.

Ruslands petroleumperspectieven

In een kort geleden verschenen memorandum heeft het „Petroleum Information Bureau” de Russische petroleumvoorzichten onder de loupe genomen — zo lezen wij in „The Chamber of Commerce Journal” van vorige maand. Hierin wordt o.a. vermeld, dat de Russische petroleumindustrie door middel van ontwikkeling der olievelden in het gebied van de Kaspische Zee en andere gebieden haar productie hoopt op te voeren tot 60 mln ton per jaar in 1960. Men mag aannemen, dat dit plan tot de mogelijkheden behoort; Ruslands bekende petroleumreserves werden kort geleden geschat op 600 mln ton en zij worden slechts overtroffen door die van de Verenigde Staten, Venezuela en enkele landen in het Midden-Oosten. De nog niet ontdekte reserves zijn vermoedelijk verscheidene malen groter dan de momenteel bekende.

Het is evenwel noodzakelijk, dat een aanzienlijke productieverhoging wordt bereikt in de nabije toekomst. Momenteel verbruikt Rusland nl. meer petroleum dan enig ander land ter wereld — uitgezonderd de Verenigde Staten — en men mag aannemen, dat het verbruik de sedert 1939 met ca 10 pCt toegenomen productie heeft overschreden. Het tekort werd ten dele gedekt door leveringen in de vorm van export of herstelbetalingen uit Roemenië en andere Oost- en Centraaleuropese landen.

De grote toeneming van het verbruik moet worden toegeschreven aan de industriële expansie en de mechanisatie van de landbouw. De snelle ontwikkeling gedurende de laatste jaren zal vermoedelijk voortduren, zegt genoemd memorandum, en op grond van de na-oorlogse vijfjarenplannen krijgt men enige indruk van de vermoedelijke ontwikkeling van de toekomstige Russische vraag naar petroleum. De productie van auto's zou in 1950 de 500.000 moeten bereiken, terwijl in hetzelfde jaar de leveringen aan collectieve boerderijen ca 150.000 tractoren en 29.000 combines zouden moeten omvatten. Een groot petroleumverbruik was onvermijdelijk aan al deze plannen verbonden. Zelfs met behulp van de leveranties der nabuurstaten schijnt Rusland de vraag naar petroleum slechts te kunnen bevredigen door middel van stringente controle op het verbruik en het gebruik van substitutieproducten.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

Woensdagmiddag 23 Mei om drie uur zal Prof. Dr P. B. Kreukniet in de aula van de Nederlandsche Economische Hogeschool een rede houden over „Overheid en loonsvorming”, ter gelegenheid van de door de Hogeschoolraad georganiseerde Hogeschooldag.

Na afloop van de bijeenkomst in de aula zal gezamenlijk worden geborrel en gedineerd in de Rotonde, Beursgebouw, Meent 132. De kosten van het diner zullen ten hoogste f 5 bedragen.

Indien men nog geen bericht over deze Hogeschooldag ontving, worden nadere gegevens gaarne verstrekt door de secretaris van de Hogeschoolraad, Mr B. J. de Boer, Westersingel 43, Rotterdam, tel. 22070.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

In het midden van de verslagweek sloeg de stemming op de geldmarkt om. Overwoog in het begin van de week het aanbod bij disconto's van $1\frac{1}{8}$ pCt voor alle termijnen, in de tweede helft was een duidelijke verruiming te constateren en daalden de marktdisconto's voor de langere

termijnen tot $1\frac{1}{2}$ — $\frac{9}{16}$ pCt en voor looptijden van enkele maanden zelfs tot $1\frac{7}{16}$ — $\frac{1}{2}$ pCt. De callgeldnotering werd op Donderdag 10 Mei verlaagd van het maximum van $1\frac{1}{4}$ pCt, dat met uitzondering van twee dagen sinds 1 Maart had gegolden, tot 1 pCt.

De mogelijkheid om op de markt papier te verkrijgen tegen een disconto boven $1\frac{1}{2}$ pCt, welke thans ten einde is, moet, zolang de Schatkist het afgifte-disconto van $1\frac{1}{2}$ pCt voor nieuwe jaarspromessen niet verhoogt, als een verschijnsel van voorbijgaande aard worden beschouwd. Voornaamste oorzaak van de hoge marktdisconto's was, dat er de laatste maand slechts weinig schatkistpapier afliep, terwijl anderzijds het importsaldo der handelsbalans voortdurend liquide middelen bij de banken wegzog. Verband tussen de hoge markttarieven en de stijging van de overige rentestanden in ons land bestond er praktisch niet.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt vertoonde het koersniveau gedurende de afgelopen week per saldo enige daling. Het „inflatiesentiment” geraakt de laatste tijd enigszins op de achtergrond, mede bij gebrek aan een verdere stijging der wereldgoederenprijzen. Het stadium van elkaar opvolgende golven van aandelenaankopen, welke het koerspeil omhoog dreven, is daardoor momenteel voorbij. Koersstijgingen zijn thans meer het gevolg van individuele gunstige factoren, zoals dividendverwachtingen (mits geen stock dividend). Voorts werkt de liquiditeitsdaling, welke in ons land plaatsvindt, ook tot de beleggers door. Het getij voor nieuwe emissies is door deze beide factoren thans enigszins aan het verlopen. Juist hierom zoeken waarschijnlijk grote ondernemingen als Koninklijke en Philips naar ingewikkelder methoden om geld aan te trekken. T.a.v. Philips circuleerde het gerucht van een bijstempeling der aandelen van f 750 tot f 1000, echter met bijbetaling van f 250, hetgeen toch eigenlijk op een emissie à pari neerkomt, echter met zeker dwangelement er in.

Op de staatsfondsenmarkt vond, na een scherpe inzinking in de eerste helft van de verslagweek, in de tweede helft een herstel plaats, waartoe naast aankopen van institutionele beleggers, ook aankopen uit hoofde van arbitrage-transacties met het buitenland bijdroegen.

	4 Mei 1951	11 Mei 1951
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	154,1	151,8
Industrie	218,4	214,7
Scheepvaart	172,3	171,1
Banken	126,3	124,0
Indon. aandelen	53,5	52,7
Aandelen.		
A.K.U.	169 $\frac{1}{4}$	169 $\frac{7}{8}$
Philips	256	253 $\frac{1}{4}$
Unilever	231 $\frac{1}{2}$	227
H.A.L.	176	177
Amsterdam Rubber	120	118
H.V.A.	127 $\frac{1}{2}$	126
Kon. Petroleum	298 $\frac{1}{4}$	298 $\frac{3}{4}$
Staatsobligaties.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	72 $\frac{7}{8}$	74 $\frac{3}{16}$
3—3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	90 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{1}{2}$
3 pCt Invest. certif.	90 $\frac{1}{8}$	91 $\frac{5}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	96 $\frac{1}{2}$	96 $\frac{1}{4}$
		(10-5-'51)
3 pCt Dollarlening	99 $\frac{3}{4}$	98 $\frac{3}{4}$
		J. C. B.

RECENTE ECONOMISCHE PUBLICATIES¹⁾

- Statistisch zakboekje 1950.* W. de Haan N.V., Utrecht 1951, f 4,50.
- Op weg naar samenwerking in vrijheid.* Een sociaal-economische studie over winstdeling met arbeiders op nieuwe grondslag, door Herman Meyer. N.V. Martinus Nijhoff's Boekhandel en Uitgevers-Maatschappij, 's-Gravenhage 1950, 284 blz., f 7,50 ingen.
- De structurele ontwikkeling van de Nederlandse katoen-, rayon- en linnenindustrie,* door Dr H. D. Nijhuis, S. Gouda Quint — D. Brouwer en Zoon, Arnhem 1950, 234 blz. + appendix, f 15 geb.
- Welvaart en historie.* Tien studiën, door Prof. Dr I. J. Brugmans. N.V. Martinus Nijhoff's Boekhandel en Uitgevers-Maatschappij, 's-Gravenhage 1950, 175 blz., f 6,75 ingen.
- Jaarverslag van De Nederlandsche Bank, 1950.* Amsterdam 1951, f 2,50.
- Algemene beginselen der accountancy* (de administratieve organisatie), door Drs B. M. de Groot. Uitgeversmaatschappij W. de Haan N.V., Utrecht 1950, 245 blz., f 15, geb.
- Vorming en training van het bedrijfskader,* door J. G. Schreuder. N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij, Amsterdam 1950, 171 blz., f 7,90 geb.
- Het belastingrecht.* Zijn grondslagen en ontwikkeling. Derde deel, door Prof. Dr P. J. A. Adriani. L. J. Veen's Uitgeversmij N.V., Amsterdam 1950, 395 blz., f 14,50 geb.
- De beambte in onderneming en maatschappij,* door A. C. J. Rottier en Dr F. J. C. J. Nuyens. N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Maatschappij, Amsterdam 1951, 220 blz., f 7,90 geb.
- De ontwikkeling van de loonvorming,* door Dr P. S. Pels. N. Samsom N.V. - Uitgever - Alphen aan den Rijn 1951, 85 blz., f 4,25 ingen.
- De industrie.* Deel VIII uit de serie „De Nederlandse volkshuishouding tussen twee wereldoorlogen”, door Dr A. de Graaff, Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht, 208 blz., 32 blz. tabellen, f 9,45 ingen.
- Het kruideniersbedrijf.* Een studie over het kruideniersbedrijf in Nederland. Onder redactie van Prof. Dr F. L. van Muiswinkel, Drs J. C. Berk. N.V. Noord-Hollandsche Uitgevers Mij, Amsterdam 1951, 388 blz., f 12,50 geb.
- Theoretische bedrijfseconomie,* deel II, door Prof. Dr J. L. Mey en Drs P. M. M. A. Snel. Uitg.mij v/h G. Delwel, 's-Gravenhage 1951, 4e herz. druk, 443 blz., f 15 geb.
- Inkomstenbelasting, Vermogensbelasting, Venootschapsbelasting,* door Mr A. J. van Soest en J. B. J. Peeters. S. Gouda Quint - D. Brouwer en Zoon, Arnhem 1951, 7de herziene druk, 312 blz., f 15 geb.
- The importance of emigration for the solution of population problems in Western Europe,* door Dr Hilde Wander. N.V. Martinus Nijhoff's Boekhandel en Uitgevers-Maatschappij, 's-Gravenhage 1951, 72 blz., f 2,75 ingen.
- Money and organisation,* door D. C. Reid. Messrs. Macdonald & Evans, London 1950, 128 blz., 10 s.net.
- Social economy and the price system.* An essay in welfare economics, door R. T. Bye. New York 1951, f 16,65.
- The conditions of economic progress,* door Colin Clark, 2nd ed., London 1950, 584 blz., f 32.
- The balance of payments,* door J. E. Meade. London 1951, 432 blz., f 19,20.
- Money in a mealstrom,* door J. W. Beyen, Executive Director of the International Bank for Reconstruction and

¹⁾ Een aantal van de hier vermelde publicaties zal in „E.-S.B.” worden besproken.

Development and of the International Monetary Fund. London 1951, 212 blz., f 10,05.

- The life of John Maynard Keynes.* A biography revealing the many-sided interests of the world famous economist, door R. F. Harrod. London 1951, 673 blz., f 16.
- Policy for the West.* A constructive analysis of the communist challenge and a way to meet it, door Barbara Ward. Penguin special 1951; 253 blz., f 1,05.
- Cyclical movements in the balance of payment,* door Tse Chun Chang. London 1951, 224 blz., f 12,05.
- Soviet trade with Eastern Europe.* What have the Eastern European countries to offer by way of export goods? How far are their export surpluses limited by inter-regional trade? door M. Dewar. London 1951, 130 blz., f 5,95.
- The Adam Smith tradition.* Inaugural lecture, door H. M. Robertson. London 1951, 23 blz., f 1,75.
- Cartels and trusts.* Their origin, development and present-day significance, door Dr Heinz Schmidt. Kopenhagen 1951, f 3,50.
- Monetary problems of an export economy,* door H. G. Wallich. London 1951, 358 blz., f 20,80.
- Freedom, power and democratic planning,* door K. Mannheim. London 1951, 384 blz., f 16.
- Principles of market research,* door A. H. R. Delens. London 1951, 254 blz., f 10,05.
- A discussion of money,* door W. A. L. Coulborn. London 1950, 356 blz., f 12,05.
- A reconstruction of economics.* An approach to economic theory through assets and the balance sheet rather than through income and the income-account, door Kenneth Boulding. New York 1950, 311 blz., f 20,45.
- Principles of political economy,* 2 delen, door C. R. Daugherty and M. R. Daugherty. U.S.A., 1950, 1.125 blz., f 36,40.

DE WESTER BOEKHANDEL

Nieuwe Binnenweg 331
Telefoon 32076

ROTTERDAM
Postgiro 18961

GESPECIALISEERD OP ECONOMISCH GEBIED

Zojuist verscheen:

Richtlijnen voor Arbeidsstudies II Methodestudies

door F. C. M. Hegener

Omvang 224 bladzijden, met vele foto's, grafieken, tabellen en modellen
Gebonden f 12.—

Het tweede deel van deze serie „Richtlijnen voor Arbeidsstudies” volgt als logische aansluiting op het boek „Tijdstudies”, om later met een derde deel over Tijdnormen een afgeronde behandeling van de arbeidsstudie te vormen.

Naaft de „Tijdstudies” zijn de „Methodestudies” zo duidelijk van bijzonder groot belang, dat de waarde van deze onderzoekingen voor de praktijk niet meer bewezen behoeft te worden.

H. Ferro

Statistisch Vademecum

Een verzameling tabellen en hulptafels voor de praktijk
Omvang 196 bladzijden met 31 tabellen en 23 diagrammen
Gebonden f 7,25

Het hier geboden materiaal is datgene wat naar de ervaring van de samensteller het meest geregeld in gebruik is. De nauwkeurigheid en de uitgebreidheid van de tabellen is zodanig, dat zij aangepast zijn aan de eisen van het dagelijkse en praktische gebruik.

Maakt voor Uw bestellingen gebruik van de in dit nummer
gevoegde bestelkaart.

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommellin

Corns. v. d. Lindenstraat 22
Amsterdam-Z. - Tel. 25410

**Onafh. Verzekeringsadv.
LOD. S. BEÜTH**

deskundige ter zake van:

Pensioen-voorzieningen
voor staf en personeel
Organisatie Ondernemings-
en Bedrijfs-Pensioenfondsen
Aanpassing aan nieuwe wet
Pensioen-en Spaarfondsen

**Adverteer in
deze rubriek.**

- Diversen -

Te koop van part. **FORD VEDETTE 1950**. Luxe uitvoering. Juist ingereden, z.g.a. n. Br. onder no. ESB 20-2, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

beschikbare krachten

ECON. DOCTS. ACCOUNTANT

lid N.I.v.A., in dienst bij bekend Nederlands bedrijf, zoekt werkring bij andere onderneming dan wel plaatsing als medewerker op accountantskantoor. Brieven onder no. E.S.B. 20-1, Postbus 42, Schiedam.

HANDEL-MAATSCHAPPIJ

H. Albert de Bary & Co. N.V.

AMSTERDAM-C. • HEERENGRACHT 450

Alle Bankzaken

KAPITAAL EN RESERVES F. 24.500.000

vacatures

„DE VEREENIGDE ACCOUNTANTSKANTOREN”
TE 'S-GRAVENHAGE

vragen voor werkzaamheden van organisatorische aard:

enige

GEVORDERDE ASSISTENTEN

In aanmerking komen slechts zij, die een zekere mate van zelfstandigheid bezitten en die in staat zijn onder leiding organisatie-problemen te behandelen. Enige ervaring op organisatorisch en/of bedrijfseconomisch gebied is gewenst. Een degelijke theoretische opleiding, universitair of langs andere weg, is noodzakelijk. Leeftijd tenminste 25 jaar.

Brieven met uitvoerige inlichtingen, welke vertrouwelijk behandeld zullen worden, vergezeld van foto, onder het motto „Sollicitatie” te richten aan: **Vereenigde Accountantskantoren, Kneuterdijk 7, 's-Gravenhage.**

Alleen bij

Oud-papierhandel

M. A. WESSELS

HOOFDKANTOOR:

Groenburgwal 17 — 19

Amsterdam — Centrum

Telef.: 33066-37307-96507

49066 (Kromme Waal 20)

bent U verzekerd

de hoogste dagprijzen

te ontvangen

voor Uw **oude archieven**
en andere soorten **oud papier**

★ VERNIETIGING ONDER GARANTIE

**ECONOMISCH-
STATISTISCHE BERICHTEN**

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: **Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).**

Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: **R. Mees en Zonen, Rotterdam.**

Redactie-adres voor België: **Seminarie voor Gespecialiseerde Ekonomie 14, Universiteitstraat, Gent.**

Abonnementen: **Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).**

Bankiers: **Banque de Commerce, Brussel.**

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma **H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6).** Advertentie-tarief f 0,43 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs